

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Dialogorum libri quattuor

Gregor <I., Papst>

[Basel], 1496

Beati Gregorii pape Dialogorum liber tertius: de vita et miraculis aliorum
patrum: feliciter incipit

[urn:nbn:de:bsz:31-313470](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-313470)

**Beati Gregorij pape Dialo-
gorij liber tertius: de vita et mi-
raculis aliorum patrum: feliciter
incipit.**

**De sancto Paulino Nolane
civitatis Epō. Cap. I.**

Cum vicinis valde patribus
intēdo: maior facta relique-
rā: ita ut Paulini miraculū
Nolane vrbis episcopi: qui mul-
tos quorū memini virtute et
tempe precessit: memorie deuisse videat
Hec ad priora nūc redeo: eaq; quāta vas-
leo: breuitate perstringo. Sicut enī bono-
rū facta innotescere citius similib' solēt:
seniorib' nostris per iustorū exempla gra-
dientibus p̄dicit venerabilis viri celebre
nomen innotuit: eiusq; opus admirabile
ad eorū se instruenda studia terēdit: quorū
me necesse fuit grauitati tā certe credere:
ac si ea que dicerēt meis oculis vidissem.

Cum scientū Bandalorū tempe
fuisse: italia in cāpanie partibus
depopulata: multiq; essēt de hac
terra in affricā regione traducti: vir dñi
Paulinus cūcta que ad episcopi vsus ha-
bere potuit: captiuus indigētibusq; largi-
tus est. Cūq; iam nihil oīmodo superesset
quod petētib' dare potuisset. Quodā
die quedā vidua aduenit: que a regis bā-
dalorū genero suū filiū in captiuitatē suis-
se ductum perhibuit: atq; a viro dei eius
precū postulauit: si forte illius dñs hoc
dignaret accipere: et hūc cōcederet ad p-
pria remeare. Sed vir dei magnopere-
tenti femine: quid dare potuisse inquirēs:
nihil apud se aliud: nisi se inuenit: peten-
tiq; femine respōdit dicens: Mulier quid
possum dare: non habeo: sed memetipm
tolle. Seruū me iuris tui p̄fiteri: atq; ut
filiū tuū recipias: me vice illius in serui-
tū trade. Ad illa ex ore tantū viri audi-
ens: irrisione potius credidit q̄ cōpassio-
nē. At ille ut erat vir eloquentissimus: at-
q; apprime exteriorib' quoq; studijs eru-

ditus: dubitatī femine citius persuasit: ut
audita crederet: et pro receptiōe filij se in
seruitū ep̄m tradere nō dubitaret. Pers-
exere igit' vtriq; ad affricā. Procedente
autē regis genero: qui eius filiū habebat
rogatura se obtulit ac prius petijt ut ei fi-
liū donare debuisset. Ad cū vir barbaro
typo superbie turgidus: gaudio transito-
rie p̄peritatis inflatus: non solū faceret:
sed etiā audire despiceret: vidua subiūxit
dicens: Ecce hūc hominē pro eo vicariū
p̄beo: et solūmodo pietatē in me exhibe-
mibiq; vnicū filiū redde. Cū ille venustū
vultus hominē cōspexisset: quā artē nos-
ser: inquisiuit. Cui vir dei Paulinus res-
pondit dicens: Artē quidē allquā nescio:
sed horū bene excolere scio. Ad vir gen-
tilis valde libēter accepit: cū in nutrien-
dis oleribus: quia peritus esset: audiuit.
Suscepit itaq; seruū: et rogātū vidue red-
didit filiū. Quo accepto vidua ab affrica
na regione discessit: Paulinus vero exco-
lētū horū suscepit curā. Cūq; idē regis
genero crebro igre daret horū: suūq; horū
lanū requireret: sapientē valde esse homi-
nē videret: amicis cepit familiares deses-
rere: et sepius cū suo hortulano colloquit'
atq; eius sermōibus delectari. Cui Pau-
linus quotidie ad mēsam olera vitēresq;
herbas deferre cōsueuerat: et accepto pa-
ne ad curā horū remeare. Cūq; hoc diuti-
us ageret: quadā die suo domino secū se-
cretius loquēti ait: Vide quid agas. Et
Bandalorū regnū qualiter disponi debe-
at provide: quia rex citius et sub oīni cele-
ritate est moriturus. Ad ille audiēs: qz
ab eodē rege p̄e ceteris diligebat: ei mi-
nime tacuit. Sed qd a suo hortulano sa-
pientē seq; viro agnouisset: idicavit. Ad
vū rex audisset: ilico respōdit. Ego vellē
hūc de quo loqueris: homē videre. Cui
gener eius venerabilis Paulini tempa-
lis dñs respondit dicens: Alentes her-
bas mihi ad prandium deferre cōsuevit.
Has itaq; ad mēsam eū de portare facio
ut quis sit qui mihi hoc est locutus agno-
scas. Factūq; est: et vuz rex ad prandū dia-

tenebat: Paulin⁹ ex suo opere olera que
 et virentia delaturus aduenit. Cuius
 hunc rex subito cōspexisset: intremuit atq;
 cōspicito eius domino sibi p. r. filiā pro
 pinquo ei secretū: quod prius abscoederat
 indicauit dicens: Verū est quod audisti.
 Nam nocte hac in somnio sedētes in tri
 bunalibus contra me iudices vidi: inter
 quos iste etiā sedebat: flagellū quod ali
 quando acceperā: eorū mihi iudicio tolle
 batur: sed percūtare: quis nam sit. Nam
 ego hūc tanti meriti virū pōfularē: vt cō
 spicitur nō esse suspicōz. Tunc regis ge
 ner secreto Paulinū tulit: quāsnā esset in
 quisuit. Cui vir domini respōdit: Ser
 uus tuus sum: quē pro filio vidue vicariū
 suscepisti. Cūq; instanter ille requireret:
 vt non quis iam esset: sed quis in sua ter
 ra fuisset: indicaret: atq; hoc ab eo itera
 tione frequens inquisitionis exigeret: vir
 domini constrictus magnis conuratiōi
 bus iam nō valens negare quid esset: epi
 scopū se fuisse testatus est. Quod posses
 sor eius audiēs: valde pertimuit: atq; hu
 militat obtulit: dicens: Perte quod vis:
 quatenus ad terram tuam a me cum ma
 gno munere reuertaris. Cui vir domini
 Paulinus ait: vnū est quod mihi impen
 dere beneficiū potes: vt omnes ciuitatis
 mee captiuos relaxes. Cui cuncti protis
 nus in africana regiōe requisiti: cū onu
 stis frumētō nauibus pro venerādi Pau
 lini viri satisfactiōe: in eius comitatu la
 xati sunt. Post nō multos vero dies Bā
 dalozū rex occubuit: et flagelluz: quod ad
 suaz perniciē dispensante deo: pro fidelū
 disciplina acceperat: auisit. Sicq; factū
 est: vt omnipotens dei famulus Paulin⁹
 vera predicaret: et qui se in seruitiū solum
 tradiderat: cū multis a seruitiō ad libera
 tem rediret: illū videlicet imitar⁹: qui for
 mā serui assumpsit: ne nos essemus serui
 peccati. Cui⁹ sequēs vestigia Paulinus
 ad tempus volūtariē seruus factus est so
 lus: vt esset postmodū liber cū multis.

Petrus.

Cum me audire cōtingit qd imsta
 ri non valeo: flere magis liber: q;
 aliquid dicere.

Gregorius.

De cuius etiā morte apud eius ecc
 lesiā scriptū est: quia cum dolore
 esset lateris tactus ad extrema per
 ductus est. Dumq; eius omnis domus in
 sua soliditate p̄sisteret: cubiculū: quo sa
 cebat eger: facto terremoto contremuit:
 omnesq; qui illic aderāt: nimio terroze cō
 cussit: sicq; sancta illa anima carne soluta
 est. Factūq; est vt magnus pauor inuade
 ret eos: qui Paulini mortē videre potu
 issent. Sed quia hec quā superius dixi:
 Paulini virtus valde est intināta: nunc
 si placet: ad miracula exteriora veniam⁹:
 que et multis iam nota sunt: et ego tā re
 ligiosoz viroz relatiōe vidici: vt de his
 omimodo ambigere nō possim.

De sancto Johanne papa:

Capitulū. II.

Sethoz tempore dū Johānes
 vir beatissimus hui⁹ Romane
 ecclesie pontifex: ad Iustinū se
 niorem principē pergeret: in
 Corinthi partes aduenit. Cui neces
 se fuit vt in itinere ad sedendū: equ⁹ requi
 ri debuisset. Illic quidā vir nobilis au
 diens: equū in quo pro magna māfuetu
 dine eius consūx sedere cōsueuerat: ita ei
 obtulit vt cū ad loca alia perueniētī ap
 equus potuissz inueniri: deberet ille quē
 nobilis vir dederat: propter suā coniugē
 trāsmitti. Factūq; est: et vsq; ad certū locū
 predictus vir equo eodē subuehente per
 ductus est. Cui mox vt allū reperire: il
 lum quē acceperat transmittit. Cuius in
 eo predicti nobilis viri contunx sedere ex
 more voluissent: vltra nō valuit. Quia
 post possessionē tanti pontificis: mulierē
 ferre recusauit. Cepit nāq; immenso fla
 tu et fremitu: atq; incessanti totius corpo
 ris motu: quasi despiciēdo proderet: quia
 post membra pontificis mulierē ferre non
 posset. Ex vir eius prudenter inuitus:

hunc eundē venerabilē virū protinus remisit: magnis precib⁹ petēs: vt equū ipse possideret: quē iuri suo sedēdo dedicasset. De quo etiā illud mirabile a nostris senioribus narrari solet: quod in cōstantinopolitana vrbe ad portam que vocatur aurea veniens: populorū turbis sibi occurrētibus in cōspectu omnīū roganti cecolūmen reddidit: et manu superimposita oculorū tenebras fugauit.

De sancto Agapito papa:

Capitulū. III.

P Est non multū vero temporis exigētē causa Gothorū: vir quoq; beatissimus Agapitus hui⁹ sancte Romane ecclesie pontifex: cui deo dispēsanter deseruio: ad Iustinianū principē accessit. Cui adhuc pergētī quadā die in greciarū iam partibus curādus oblatus est mutus et claudus: qui neq; vlla verba edere: neq; ex terra vnq; surgere valebat. Cūq; hūc ppinquī illius fīctes obtulissent: vir dñi sollicitere: quisuit: an curatiōis illius haberēt fidē? Cui dñi in virtute dei ex auctoritate Petri: fixā salutis illius spem habere se dicebant: p̄tinus venerādus vir oratiōi incubuit: et missarū solēnia exorsus: sacrificiū in cōspectu dei omnipotentis immolauit. Quo peracto ab altari exiēs: claudī manū tenuit: atq; assistere et aspiciēte populo eū morā a terra pprijs gressibus erexit. Cūq; ei dominicū corpus in os mitteret: illa diu muta ad colloquendū lingua soluta est. Mirati oēs: flere p̄ gaudio ceperūt: eorūq; mentes illico metus et reuerētia inuasit: cū videlicet cernerēt: que agapitus facere in virtute domi ex a diutorio Petri potuisset.

De Datib⁹ Mediolanensū episcopo: Cap. III.

Eiusdē quoq; principis tpe cur Datib⁹ mediolanensū vrbis ep̄s causa fidei exactus ad cōstantinopolitanā vrbe pergeret: corū ibi deuenit. Qui dñi largā domū ad ho-

spitandū quereret: que comitatū illius totū ferre potuisset et vix inueniret: asperit eminus domū cōgruentis magnitudinis eāq; sibi preparat ad hospitandū iussit. Cūq; eiusdē loci incolē dicerēt: in ea hūc manere nō posse. Quia multis iā annis hāc dyabolus inhabitaret: atq; ideo vacua remāisset: vir venerabilis Datius respōdit dicens: Immo ideo hospitari in domo eadē debemus: si hāc spūs malignus inuasit: et ab ea hoim hospitatiōē repulit. In ea sibi igit̄ parari precepit: securusq; illā antiqui hostis certamī toleratur⁹ intravit. Itaq; intempeste noctis silētiō cū vir dei quiesceret: antiqu⁹ hostis imensis vocibus magnisq; clamoribus cepit imitari rugitus leonū: boatus pecorū: ruditus: asinos: sibilos serpentū: porcorū stridores et fornicū: tūc repente Datius tot bestiarū vocibus excitatus: surrexi. vehementer iratus: et contra antiquū hostē magnis cepit vocibus clamare dicens: Bene tibi pugit miser. Tu ille es qui dixisti: ponā sedem meā ad aquilonē: et ero similis altissimo. Ecce per superbā tuā potius et fornicib⁹ nullus factus es: et qui imitari deū indigne voluisti. Ecce vt dignus es: bestias imitaris. Ad quā eius vocē: vt ita dicā: deletionē suā spūs malignus erubuit: an nō erubuit? Qui eandē domū ad exhibenda mōstra que cōsueuerat: vltimus nō intravit. Sicq; postmodū fidelīū habitaculū facta est. Quia dñi eā vnus veraciter fidelis īgressus est: ab ea p̄tinus mēdax spūs atq; infidelis abscessit. Sed oportet iam vt priora taceam: ad ea que dictis nostris sunt gesta veniendū est.

De Sabino Lanusine vrbis episcopo: Capitulū. V.

Quidā enī religiosi viri Appulie p̄uinitie ptibus cogniti hoc qd apud multorū notitiā longe lateq; perrebit: de Sabino canusine vrbis ep̄o testari solēt: qz idem vir lōgo iā senio oculos lumēamiserat: itaq; oimodo nil videret. Quē rex Gothorū tota p̄phetic habere spiritū audiēs mīm-

credidit: sed pbare studuit: qđ auduit.
 Qui cū in eisdē partibus deuenisset: hūc
 vir dñi ad prandiū rogauit. Cūq; iam vē
 tū esset ad mensam: rex discūbere noluit:
 sed ad Sabini venerabilis viri dexterā se
 dit. Cū vero eidē patri puer ex more vini
 poculū preberet: rex silenter manū retēdit
 calicē abstulit: eū per se epō vice pueri p̄
 buit vt videret: an spū p̄uidētie discer
 neret quis ei poculū pberet. Tūc vir dei
 accipiēs calicē: sed tamen ministrū nō vi
 dēs dixit: Auat ipa manus. De quo ver
 bo rex letus erubuit: qz quāuis ipse dep̄
 hēntus: in viro tñ dei qđ querebatur: inue
 nit. Huius autē venerabilis viri, cū ad exē
 plū vite sequentiū in longū senū vita tra
 here: eius archidiacon⁹ ambitioē adipl
 scendi ep̄atus accessus: eū extinguere ve
 neno molitus est. Qui cū vinifusoris ani
 mū corrupisset vt mixtū vinuz veneno si
 bi poculū preberet: refectionis hora cū iaz
 vir dei ad eundū discūberet: ei premijs
 corruptus puer hoc: qđ ab archidiacono
 eius acceperat: veneni poculum obtulit.
 Cui statim venerabilis ep̄s dixit: Bibe
 tu hoc: qđ mibi bibendū prebes. Treme
 factus puer deprehēsum se esse sentiens:
 maluit morturus bibere q̄ penas p̄ illa
 tanti homicidij culpa tolerare. Cūq; sibi
 ad os calicē vuceret: vir dñi cōpescuit vi
 cens: Non bibas: va mibi: ego bibo: sed
 vade dic ei qui tibi illud vedit. Ego quis
 dem venenū bibo: sed tu ep̄s nō eris. Fa
 cto igit̄ signo crucis venenū ep̄s bibit se
 curus. Eadēq; hora in loco alio quo ine
 rat archidiacon⁹ eius defunctus est: ac
 si per os ep̄i ad archidiaconi viscera illa
 venena trāsissent. Cui tamen ad inferen
 das mortē venenū quidē corporale defuit
 sed hūc in cōspectu eterni iudicis venenū
 sue malicie occidit.

Petrus.

Mira sunt hec ⁊ nostris valde stu
 penda temporibus: sed talis eius
 dem viri vita perhibet: vt qui cō
 uersationē eius agnouerit: virtutem non
 debet mirari.

De Cassio Harniensis ciuitatis episcopo: Capitulum VI.

Gregorius.

Mox hoc Petre filē q̄ multū
 nūc qui hic de Harniensis ciuitatis
 ep̄s: tate assunt: mibi sedulo testifi
 cant. Eodem nāq; Gothorum
 tempore ep̄i prefatus rex Totila: Harnias
 venisset: vir vite venerabilis Cassius ei⁹
 v: bis episcopus occurrit. Cui quia ex cō
 sperhōe semper facies rubere cōsueuerat
 hoc rex Totila non cōspersionis esse crea
 didit: sed assidue potatiōis: eiusq; oimodo
 desperit. Sed oimipotens deus: vt quā
 tus vir esset: qui despiciebat: ostenderet
 in Harniensis cāpo quo rex aduenerat ma
 lignus spiritus corā om̄i exercitu ei⁹ spa
 rariū inuasit: eiusq; vxrare crudeliter cepit.
 Qui cū ante regis oculos ad venerandū
 virū Cassiū fuisset adduct⁹: hūc ab eo vir
 dñi in oratiōe facta signo crucis expulit.
 Qui in eū ingredi vltierus nō p̄sumpsit.
 Sicq; factū est vt rex barbarus seruuz dei
 ab illo iaz die veneraret ex corde: quē de
 spectū valde iudicabat ex facie. Hā quia
 virū tante virtutis vidit: erga eū illa mēs
 effera ab elatiōis fastu detumuit.

De Andrea Fundane vrbis episcopo: Cap. VII.

Sed ecce dñi facta fortis vtrorūq;
 narro: repente ad memoriā ve
 nit quid erga Andream Funda
 ne ciuitatis episcopū diuina mi
 sericordia fecerit. Ad tñ ad hoc legētib⁹
 vt valeat: exopto: q̄stis qui corpus suū cō
 tinētie dedicat: habitare cū femis nō p̄su
 mat: ne ruina mētī tāto repētia surripia
 p̄to ad hoc qđ male p̄cupiscit: etiā p̄ntia
 cōcupi te forme famulaf. Hec res est du
 bla: quā narro: qz pene tāsi in ea testes sēt:
 q̄ti ⁊ eiusdē loci hitatores existūt. Hic nā
 qđ venerabil vir cū vitā multis plenā vir
 tutib⁹ duceret: seq; sub sacerdotali custodia
 in p̄ntētie arce custodiret. Quādā sancti
 monialē feminā quā, seclū pri⁹ habuerat:
 noluit ab ep̄ij sui cura repellere: sed cert⁹

de sua eiusque continentia: se cum hanc permittit habitare: ex qua re actum est ut antiquus hostis apud eius animum aditum temptationis erquireret. Nam cepit specie illius oculis mentis eius imprimere: ut illectus nephandam cogitaret. Quoad vero die Iudeus quodam ex ceteris patribus Romam veniens ample carpebat iter. Quoad fundanum ciuem perueniens: cum iam die vespere scere cernebat: et quo declinare posset: minime reperiret: iuxta appollinis templum fuit. ibique se ad manendum contulit. Qui ipsum loci illius sacrilegium pertimescens. quantum fidei crucis minime haberet: signo tamen se crucis munire curavit. Nocte autem media ipso solitudinis pauore turbatus: pernixil facebat et repente conspicere vidit malignorum spirituum turbam quasi in obsequium cunctis potentis preire. Eum vero qui ceteris preerat: in eiusdem gremio loci consedisit. Qui cepit singulorum spirituum obsequentium sibi causas actusque discutere: quatenus unusquisque quantum nequitiie gessisset: inueniret. Cumque singuli spiritus ad inquisitionem eius exponerent: quid operati contra bonos fuissent: unus in medium profiliuit: qui in Andree episcopi animo per specie sanctimonialis femine que in episcopo habitabat quantum temptationem carnis commouisset: aperuit. Cum vero hoc malignus qui preerat spiritus: in blater audiret: et tanto sibi factum lucrum grade crederet: quanto sanctioris viri animam ad lapsum perditionis inclinaret. Ille spiritus qui hec eadem facebat: adiunxit quod versus ad hoc quoque die preterito vespertina hora eius mentem traxerit ut iterum eiusdem sanctimonialis femine blandimenta alapam daret. Tunc malignus spiritus atque humani generis antiquus inimicus exhortatus hunc blande est ut perficeret quod cepisset quatenus ruine illius singularem inter ceteros palmam teneret. Cumque Iudeus qui aduenerat: hoc vigilans cerneret: et magne formidinis anxietate palpitaret: ab eodem spiritu qui cunctis illis obsequentibus preerat: iussum est ut requiescerent quoniam esset ille: qui tacere in templo

eodem presumpsisset. Quod maligni spiritus pergentes et subtilius intuentes crucis mysterio signatum viderunt: mirantesque dixerunt. Ne ve vas vacuum et signatum. Quibus hoc renunciatis cuncta illa malignorum spirituum turba disparuit. Iudeus vero qui hec viderat illico surrexit atque ad episcopum sub festinatione peruenit. Quod in ecclesia sua reperiret seorsum tulit: qua temptatione vgeretur: inquisiuit. Qui confiteri episcopum temptationem suam veredatus: noluit: cum vero ille diceret quod in illa tali dei familia prauis amotis oculis iniecerit. atque adhuc episcopus negaret: adiunxit dicens. Quare negas quod inquiris qui ad hoc versus vespere hester no die perductus es ut postiora illi alapa ferires. Ad que nimirum verba deprehensum se episcopum sentiens humiliter confessus est quod prius prinaciter negauit. Cuius ruine et veredie istud Iudeus consilens qualiter hoc cognouisset vel que in conventu malignorum spirituum de eo sandisset: indicauit. Quod ille agnosces se. ad terram primum in orationem dedit moros de suo habitaculo non solum eandem dei famulam: sed omnem quoque feminam que in eis illic obsequio habitabat: expulit. In eodem vero templo appollinis fecit atque homini illa temptationem carnis funditus caruit. Iudeus vero cuius visione atque increpatione saluatus est ad eternam salutem traxit. Nam sacramentis fidelis imbutum atque aqua baptismatis emundatum: ad sancte ecclesie gremium perduxit. Sicque factum est ut hebreus isdem dum salutem aliene consulisset: perueniret ad suam ut omnipotens deus inde alterum ad bonam vitam perduceret. unde in bona vita alterum custodisset.

Petrus.

Res gesta quam audiuit et metu mihi prebet et spem.

Gregorius.

Utiq; sic oportet et de delictis semper miseratiōe confidere: et de nostra infirmitate formidare. **Ecce enim paradisi cedrū conculsam audiui?** et non euulsam: quatenus infirmis nobis: et de eius cōcussione nascatur timor: et de eius stabilitate fiducia.

De Constantio Aquine ciuitatis episcopo: Cap. VIII.

Vir quoq; venerabilis vite Constantius Aquine ciuitatis episcopus fuit. Qui nuper predecessoris mei tempe beate memorie Johānis pape defunctus est: hūc prophete habuisse spiritū multū testantur: qui eū familiariter scire potuerūt. Cuius inter multa hoc ferunt religiosi veracesq; viri: qui presentes fuerūt q; in die obitus sui cū a circumstantibus ciuibus: utpote discipulis: pater tā amabilis amarissime plāge: refertū flendo requisierūt dicentes: **Quē post te patrē habebim?** Quibus ipse per prophetie spiritū respondit dicens: **Post Constantiā mulionē: post mulionē fulionē.** Et tu aquina hos habes. Quibus prophetie verbis editis vite spiritū exalauit extremū. Quo defuncto eius ecclesie pastoralē suscepit curā Andreas dyaconus illius: qui quondā in stabulis itine curā seruabat equorū: atq; illo ex hac vita subducō ad episcopatus ordinē Jobinus accessit est: qui in eadē urbe fullo fuerat. Quo adhuc superstitē: ita cūcti inhabitatores ciuitatis illius: barbarorū gladijs et pestilētie imanitate vastati sūt: ut post mortē illius ne quis episcopus fieri: nec quibus fieret inueniri potuisset. Sic itaq; cōpleta est viri dei sententia: quatenus post decessus duorū se sequentiū eius ecclesie pastorē minime habeat.

De Frigidiano Lucane ciuitatis episcopo: Cap. IX.

Sed neq; hoc fileā: qd narrate viro venerabili Genatio Lucanensi episcopo: me ante biduū cōtigit agnouisse. Lucane ecclesie

se sibi metē ppinque fuisse: mire virtutis virū Frigidianū nomie narrat episcopus: cuius hoc inopinatissimū a cūctis illis habitantibus testat memorari miraculū. Quod anferis fluminis qui iuxta illius vrbis muros influebat sepe inundatiōe facta cursus sui aluē egressus per agros diffundi p̄sueuerat: et quecūq; sata ac plāta reppererat: euertebat. Cūq; hoc crebro fieret: et magna eiusdē loci incolas necessitas vigeret: dato studio operis eū per loca alia deriuare conati sunt. Sed quāuis diutius laboratū fuisse: a proprio alueo deflecti nō potuit. Tunc vir dñi Frigidianus rastri sibi paruulū fecit: ad aluē unū fluminis accessit: et solus oratiōi incubuit: atq; eidē flumini precipiēs ut sequeretur: per loca queq; ut ei visa sunt: rastroz per terrā traxit. Quē relicto alueo pprio tota fluminis aqua secuta est: ut funditus locū cōsueti cursus desereret: et ibi sibi aluē: vbi tacto per terram rastroz vir dñi signū fecerat vendicaret: et queq; essent alimētis hominū pro futura: sata vel plāta ultra non lederet.

De Sabino Placentino episcopo qui Padū flumen per literas suas cōpescuit: Cap. X.

Huius quoq; venerabilis viri Genantij episcopi aliud miraculū: relatiōe cognoui: qd in Placentina vrbe perhibet gestū qd vir quoq; veracissimus Johānes in hac modo Romana ciuitate locū prefectoriū seruās: qui in eadē Placentina vrbe est ortus et nutritus: ita ut episcopus memorat: quia gestū fuerit: attestat. In ea nāq; ciuitate Sabiniū noīe fuisse asserūt: mire virtutis episcopi. Cui duz die quadā dñus dyaconus nūciasset: qd cursus sui padū aluē egressus: ecclesie agros occupassit: totaq; illic loca ad nutriendū semibus p̄ futura: aqua eiusdē fluminis teneret: venerabilis vir Sabinus episcopus respōdit dicens: **Hade et dic ei. Dādauit tibi episcopus: ut te comescas et ad ipm aluē redeas. Ad diaconū**

eius audiens desperit et irrisit. Tunc vir dei Ascito notario dictavit dicens: **S**abinus dñi Jesu xpi servus: cōmonitōriū pado: p̄ceptio tibi in noīe Jesu xpi dñi noīstri: vt de alveo tuo in locis istis vltimus nō exas: nec terras ecclesie ledere p̄sumas. Atq; eidē notario subūxit dicens: **A**d hoc scribe: et in aquā eiusdē fluminis p̄iice. Quo facto sancti viri p̄ceptū suscipiēs: statim se a terris ecclesie fluminis aqua p̄p̄scuit: atq; ad p̄p̄riū atueū reuerſa exire vltimus in loca eadē nō p̄sūp̄t. Quia in re Petre qđ aliud q̄ iobediētis hominū v̄ritia confundit: qñ in virtute Jesu et elementū irratiōabile sancti viri p̄ceptis obediuit.

De Lerbōnii Populonij episcopo: Capitulum XI.

Utr quoz vite venerabilis ceterus bonus Populonij ep̄s: magna diebus nostris sanctitatis sue p̄bationē dedit. Nam cū hospitalitatis studie valde esset intentus: die quadā tranſētes milites hospitio suscepit. Quos Bothis sup̄ueniētibus abscondit: eozūq; vitam ab illoz nequitia abscondendo seruauit. Quō dum Bothoū regi perfido Totile nunciatū fuisse: crudelitatis inmanissime vesania succēsus: huc ad locū qui ab octauo huius v̄bis miliario merulis dicit: vbi tunc ipse cū exercitu se debat: fuisse duci eūq; in spectaculo populi v̄sis ad deuorandū p̄iici. Cūq; idē rex perfidus in ip̄o quoz spectaculo cōfēdis: ad inspicendū mortē ep̄i: magna populi urba cōfluxit. Tunc ep̄s deductus in medio est: atq; ad eius mortē immanissimus vsus exquisit: qui dñi humana mēbra crudeliter carperet: seni regis animū satiare. Dimissus itaq; vsus ex caeca ē. Qui accensus et cōcitus ep̄iscopū petijt: sed subito sue feritatis oblitus: deserta ceruice: humiliter capite labere ep̄i pedes cepit: vt patenter ostēdit: vt res intelligi: quia erga illū virū dei et ferina corda essent hominū: et quasi humana bestiarū. Tūc populus qđ ad spectaculū

venerat mortis: magno clamore versus est in admirationē veneratiōis: tunc ad eius reuerentiā colendā rex ip̄e permotus est: quippe cū quo superno iudicio actū erat: vt qui deū sequi p̄tus in custodiēda v̄sa ep̄i noluit: saltē ad mansuetudinē bestie sequeretur. Cui rei hi qui tūc presentes fuerūt: adhuc nōnulli sup̄erunt: eāq; cū omni illic populo se vidisse testant. De quo etiaz viro aliud quoz miraculū Genārio Lunensi ep̄o narrante cognoui. In ea nāq; populonij ecclesia: cui p̄erat: sepulcrū preparauit. Sed cū longobardoz gens in italiā veniens: cūcta vastasset: ad helbanū insulā recessit. Qui ingruēte egritudine ad mortē veniēs: clericis suis sibiq; obsequētib; p̄cepit dicens: In sepulcro meo qđ mihi preparauit populonij mepone. Cui illi cū dicerēt: Corpus tuū illic qualiter reducere possumus? q; a longobardis teneri loca eadē et v̄bis eos illic discurrere scimus. Ip̄e respōdit: Reducite me secure: nolite metere: sed festine sepelire me curate. Moroz vt sepulcrū fuerit corpus meū: ex eodē loco sub omni festinatōe recedite. Defuncto igit ep̄o corpus imposuerūt nauī. Cūq; populonij tenderēt: collectis in aere nubibus imensa nimis pluuia erupit. Sed vt patesceret oibus cuius virtutis corpus nauis illa portaret: per illud maris spaciū qđ ab helba insula vsq; populonij. xij. miliarib; distat: circa vtraq; nauis latera p̄cellose valde pluuia descēdit: et in nauē eandē vna pluuie gutta non cecidit. Peruenerūt itaq; ad locū clericis: et sepulture tradiderūt corpus sacerdotis sui: cui p̄cepta seruātes ad nauē sub festinatōe reuersi sunt. Quā mox vt intrare potuerūt: in eundē locū vbi vir dñi sepulcrū fuerat: longobardoz duz crudelissimus gūmatus aduent. Ex cuius aduentu virū dei habuisse spiritū prophētie claruit: quia ministros suos a sepulture suo loco sub festinatione discedere p̄cepit.

De Fulgentio Utriculensi episcopo: Capitulum XII.

Hec vero quod de diuisa pluvia factum narravit miraculum: etiam in alterius Episcopi ueneratione memoratum est. Nam quidam clericus senex: qui adhuc superest: eidem rei presertim se fuisse testem dicens: Fulgentius episcopus qui viricolensi ecclesie preerat: regem crudelissimum Totilam in festum omnimodo habebat. Cumque ad easdem partes cum exercitu appropinquasset: cure fuit episcopo per clericos suos remia ei transmittere: eiusque furoris insaniam si posset muneribus mitigare. Que ille ut vidit: prius spreuit atque iratus: suis omnibus iussit ut eundem episcopum sub omni asperitate cogerent: eiusque examini seruari. Que dum feroces Gothi ministri sceleratissimos illius tenuissent: circumstantes eum in loco stare preceperunt: eoque in terra circuli designauerunt: extra quem pedem redere nullomodo auderet. Cumque vir dei in sole nimio estuaret: ab eisdem Gothibus circumdatus: et designatio circuli inclusus: repente choruscus et tonitrua et tanta vis pluuie erupit: ut hi qui eum custodiendum acceperant: imensitate pluuie ferre non possent. Et dum magna nimis inundatio fieret: inter eandem designationem circuli: in qua vir domini Fulgentius stetit: nec una quidem pluuie gutta descendit. Quod dum regi crudelissimo nuntiatum esset: illa mens effera ad magnam eius reuerentiam uersa est: cuius pena prius insatiabilis furor sitiebat. Sic omnipotens deus contra elatas carnalium mentes potentie sue miracula per despectos operatur: ut qui superbe contra precepta ueritatis se eleuant: eorum ceruicem ueritatis per humiliter premitit.

De Herculano Perusino episcopo: Cap. XIII.

Nuper quoque Floridus uenerabilis uite episcopus narravit quoddam memorabile ualde miraculum dicens: Mir sanctissimus herculanus nutritor meus Perusine ciuitatis episcopus: fuit ex conuersione monasterij ad sacerdotalis ordinis gratiam deductus: Totile autem perfracti regis temporibus eandem

dem urbem annis septem continuis Gothorum exercitus obsedit: ex qua mille et uicenis fugerunt: qui famis periculum ferre non poterant. Anno uero septimo nondum finito obsesam urbem Gothorum exercitus intrauit: tunc comes qui eidem exercitui preerat: ad regem Totilam nuncios misit exquirens: quid de episcopo uel populo fieri iuberet. Cui ille precepit dicens: Episcopo prius a vertice capitis usque ad calcaneum corrigiam tolle et tunc caput eius amputa: omnem uero populum qui illic inuentus est gladio extingue. Tunc isdem comes uenerabilem uirum Herculanium episcopum super uerbis murum deductum capite truncante: eiusque cutem mortuum a vertice usque ad calcaneum incidit ut ex eius corpore corrigiam sublata uideret: moxque corpus illius extramuros proiecit. Tunc quidam humanitatis pietate compulsi: abscessum caput ceruici apponentes: cum uno paruulo infante qui illic extinctus inuentus est: iuxta murum corpus episcopi sepulture tradiderunt. Cumque post eandem cederet die quadagesimo rex Totila iussisset: ut ciues urbis illius qui quolibet dispersi essent: ad eam sine aliqua trepidatione remearent: hi qui prius fugerant: uisum licentiam acceptam reuersi sunt. Sed cuius uite eorum episcopus cognitus fuerat memores: ubi sepultus esset corpus illius quesierunt: ut hoc iuxta honorem debitum in ecclesia beati Petri apostoli humaret. Cumque itum esset ad sepulcrum: effossa terra inuenerunt corpus pueri pariter humatum utpote iam die quadagesimo tabe corruptum et uermibus plenum. Corpus uero episcopi ac si die eodem esset sepultum: et quod est adhuc miraculum uenerandum: quod ita caput eius uisum fuerat corpori: ac si nequam quod fuisset abscessus: sic uidelicet ut nulla vestigia sectionis apparerent. Cumque hoc et in terga uerteret: exquirens quod signum uel de alia monstrari incisione potuisset: ita sanum atque intemeratum omnino corpus inuentum est: ac si nulla hoc incisio ferri tetigisset.

Petrus.
Quis non obstupescat talia signa mortuorum que sunt pro excitatione uiuentium?

De ysaac seruo dei.

Cap. XIII.

Gregorius.

Prohibitus quoque Borboni tē-
poribus fuit iuxta spoletanam
urbē vir vite venerabilis ysa-
ac nomine: qui vsq; ad extrema
pene Borboni tēpora puenit. Quem no-
strozi multi nouerunt et maxime sacra vir-
go Gregoria que nūc in hac Romana vr-
be iuxta ecclesiā beate Marie semper vir-
ginis habitat. Que dum adoleſcente sue
tēpore constitutus iam nuptijs in ecclesiā
fugisset et sanctimonialis vite conuersati-
onem quereretur: ab eodē viro defensa atq;
ad eum quē desiderabat habitū: dño pre-
gente perducta est. Que q; sponſum fu-
git in terra: habere spōſum inuēit in ce-
lo. Multa autē de eodē viro narrāte ve-
nerabili patre Eleuthero agnoui qui et
hūc familiariter nouerat et eius verbis vi-
ta fidem prebebat. Die itaq; venerabilis
Ysaac ortus ex Italia nō fuit: sed ea illi
narro miracula que in Italia cōuersatus:
fecit. Cū primū de Syrie partib; ad spo-
litanam urbē venisset: ingressus ecclesiā
a custodibus petijt vt sibi quantū veller:
licentia cōcederetur orandi: eumq; horis
secretioribus egredi non vrgerent. Qui
mor ad orandū stetit: diemq; totū p egit i
oratione. Cui sequentē cōtinuauit ac noc-
tem. scdo etiā die cū nocte subsequenti in
defessus i precibus persistit. Diez quoq;
tertū in oratione cōiunxit. Cūq; hoc vn;
ex custodibus supbie spiritu inflatus cer-
neret: vnde pficere debuit: inde ad defe-
ctus damina peruenit. Hā hunc simulato-
rem dicere et verbo rustico cepit bīpochri-
tam clamare: qui se tribus diebus et no cti-
bus ozare ante oculos hominū demonstrā-
ret. Qui protinus currēs virū dei alapa
percuſsit vt quasi religioſe vite simulatoz
de ecclesiā cum cōrumelia exiret: sed hūc
repente vltor spirit; inuasit et ad viri dei
vestigia strauit ac per os illi; clamare ce-
pit. Ysaac me eiſcit. Ysaac me eiſcit vir q̄p-

pe peregrinus: quo censaretur noīe: ne-
sciebatur: sed eius nomē ille spūs. pdidit
qui se ab illo posse eiſci clamauit. Mor
autem vs; super verati corpus vir dei in-
cubuit: malignus spūs: qui cū inuaserat:
abſceſſit. In tota vrbe tunc statim quid i
ecclesia factū fuisset inotuit: currere viri et
femine nobiles atq; ignobiles pariter ce-
perunt certatimq; cū in suis rapere domi-
bus conabant. Alij ad construendū mo-
nasteriū predia: alij pecunias; alij substi-
dia queq; poterāt: offerre viro dei suppli-
citer volebāt: sed seruus omnipotentis do-
mini horū nihil accipiēs: egressus urbē:
non longe desertū locū repperit ibiq; sibi
humile habitaculū cōstruxit. Ad quē oī
multi pergunt: exemplo illius: eterne vite
accendi desiderio ceperūt atq; sub ei; ma-
gisserio in omnipotentis se dñi seruitū de-
derūt. Cumq; eū crebro discipuli humili-
ter admonerēt vt pro vtu monasterij pos-
sensiones: que offerebantur: acciperet: il-
le sollicitus sue pauprtatis custo; forē sen-
tentiam tenebat dicēs. Monachus qui i
terra possessionē querit: monachus nō ē.
sic quippe metuebat paupertatis sue secu-
ritatem perdere: sicut auari diuites solēt
perituras diuitias custodire. Ibi itaq; p-
pheticē spiritu magnisq; miraculis cūctis
longe lateq; habitantibus vita eius incla-
ruit. Hā die quadā ad vesperuz in horto
monasterij fecit iactari feramēta que vsi-
tato nos nomine vngas vocamus: dixit
itaq; discipulis suis. Tot vngas i hor-
to projcite et citius redite. Nocte vero ea-
dem dū ex more cum fratribus ad exhibē-
das laudes dño surrexisset: precepit eis:
dicens. Ite et operatijs nostris pulmen-
tum coquite vt mane primo paratum sit.
Facto autē mane fecit deferri pulmentuz
quō parari iusserat: atq; hortū cū fratribus
ingressus: quot vngas iactari precepit:
tot in eo laborantes operarios inuenit.
Ingressi quippe fures fuerant: sed muta-
ta mente per spiritū apprehēderūt van-
gas: quas inuenerunt et ab ea hora qua i-
gressi sunt: quousq; vir domini ad eos ve-

nreret: cuncta horum illius spacia: que sculta fuerat: coluerunt. Quibus vir dñi mor vt is gressus est: ait. Haudente fratres: multum laborastis. iam quiescite: quibus illico alimeta que detulerat: prebuit: eosq post tanti laboris fatigatione refecit. Sufficenter aut refectis ait. nolite malum facere. Quoties de horum aliquid vultis ad horum aditum venire: tranquille petite: cum benedictione precipite: a furti prauitate cessate. Quos statim collectis oleis onustari fecit. Actusq est vt qui ad horum nocituri venerat: cum laboris sui premio: repleti ab eoz innocui redirent.

Alio quoq tempore accesserunt ad eum peregrini quidam misericordiaz postulantes scissis pannis obsiti. Ita vt pene nudi viderent. Cumq ab eo vestimenta peteret: eorum verba vir dñi tacit audivit. qui vnus ex discipulis suis proximus silenter vocauit eiq precepit: dicens. Vade atq in illa silua in loco tali causa arborem require: et vestimenta q in ea inueneris ad me defer. Cumq discipulus abisset: arborem sicut fuerat insus requisit: vestimenta reperit: et latere detulit magistro. Que vir dei suscipiens: peregrinis nudis atq petentibus ostendit: et prebuit dicens. Venite qz nudi estis: ecce tollite et vestite vos. Hec illi inuertes recognouerunt: que posuerant: magnoq pudore cõsternati sunt: et q fraudulenter vestimenta querebat aliena: confusi receperunt sua.

Alio quoq tpe quidam se eis orationibus commendans: sportas duas plebas alimetas ei p puerum transmisit. Quarum vnã idẽ puer surripuit atq in itinere abscondit. vnã vero ad dei hominem detulit: et petitione illi: qui se ei p xenium comendauerat: enarrauit. Quã vir domini benigne suscipiens: eundẽ puerum admouit dicens. Gratias agim: sed vide sportam quã in itinere posuisti: ne incaute tan gere presumas. quia in eã serpens ingressus est. Esto ergo sollicitus ne si tollere incantus volueris: a serpente feriaris. Quibus verbis puer valde confusus: exulta

uit quidẽ q mortẽ euasit: sed tristis ad modicum factus est. Quia quãuis salubrem penam euaserit: tamẽ prulit verecundia suã. Qui reuersus ad sportã caute ac solcite attendit: sed eã iam: sicut vir dei predixerat: serpens tenebat. Sic itaq cum virtute abstinentie: contẽptu rerũ transeuntium: propheticis spiritu: orationis intentione esset incomparabiliter preditus: vnũ erat: qd i eo reprehensibile esse videbat: qz non nunquam tanta ei leticia inerat: vt illis tot virtutum nisi secretẽ esse plenus: omnimodo nõ crederetur.

Petrus.

Quid nã queso te: quid nã hoc esse dicimus. Spõte sibi leticie frena laxabat. an tot virtutibus polens: aliquãdo ad presens gaudium etiam remittens eius animũ traherat.

Gregorius.

Magna est petre omnipotentis dispensatio: et plerũq contingit vt quibus maiora bona prestat: que daminora nõ tribuat: vt semp eoz animus habeat. vnde se reprehendat: quatenus dñi appetit perfecti esse: et nõ possunt et laborat in hoc qd nõ acceperit: nec tamẽ elaborado preualẽt: vt in his que accepta habet: se minime extollat sed discat qz ex semetipsis maiora bona nõ habet: qui i se metipsis vincere parua vicia: atq extrema nõ possunt. Hinc est enĩ q pducto dominus ad terrã pmissionis populo: cunctos fortes atq prepotentes aduersarios eius extinguens: philisteos atq cananeos reseruauit vt sicut scriptum est: in eis experiretur israel: quia non nunq vt dictus est eis etiã quibus magna dona tribuit: parua quedã reprehensibilia relinquit vt semper habeant: contra qd bellum gerant: et deuitis magnis hostibus mentẽ non erigant. quãdo eos adhuc aduersarij etiam minimis fatigat. Sit itaq vt miro modo vna eademq mens et virtute polleat et ex infirmitate laqueat: quatenus et ex parte constructa sit et ex pre se aspiciat esse deus

etiam ut per bonū qđ querit ⁊ habere non
 valet: illud seruet humiliter: qđ habet.
 Sed quid mirū qđ hoc de homine dicim⁹
 quādo illa superna regio in ciuibus suis
 ex pte dāna pertulit ⁊ ex pte fortiter stetit
 vt electi angelorū spūs: dum alios per su
 pe rbiā cecidisse conspicerent: ipsi tāto ro
 bustius: quāto humilius starent: Illi er
 go regioni sua etiā detrimēta profecerunt:
 quia ad eternitatis statum ex parte sue de
 structiois est solidius instructa. Sic ergo
 ⁊ in vnaquaq; agitur vt humilitatis cus
 todia aliquādo ad lucra maxima ex mini
 mo damno seruetur.

Petrus.

Pacet qđ dicis.
**De Eutyccio et florentio ser
 uis dei.**

Lap. XV.

Gregorius.

Aq; hoc sileam qđ ex regione ea
 dem venerabilis viri Sanctu
 li presbyteri narratione cogno
 ui. de cuius verbis ipse non du
 bitas quia eius vitā sīdemq; minime igs
 noras.

Edem quoq; tēpoze in vrsie pte
 puincie duo viri in vita atq; habi
 bitu sancte cōuersationis habita
 bant quorū vnus Eutycius: alter vero flo
 rentius dicebatur. Sed idē Eutycius in
 spiritali zelo atq; in seruoze virtutis ex cre
 uerat: multorūq; animas ad deū pducere
 exhortādo satagebat. Florentius vero sim
 plicitati atq; orationi deditā ducebat vi
 tam. Nō longe autē erat monasteriū qđ
 rectoris sui fuerat: morte deest itutū: ex quo
 sibi monachi eundē Eutyciū pcesse volu
 erunt. Qui eorū pceib⁹ acquiescēs mul
 tis annis monasteriū rexit: discipulorūq;
 animas in studio sancte cōuersationis ex
 ercuit. Ne oratorū in quo prius habi
 tauerat: solū remanere potuisset: illic ve
 nerabilē virū Florentiū reliquit: in quo
 dñi solus habitaret: die quadā sese in ora
 tionē dedit atq; ab omnipotēte dño petijt

vt ei illic ad habitādū aliqđ solatiū dona
 re dignaret. qui mox vt impleuit orationez
 oratorū egressus: ante fores vsium reppe
 rit stantē qui dñi ad terrā caput depine
 ret: nibilq; feritatis in suis motib⁹ demō
 straret: apte dabat intelligi qđ ad viri dei
 obsequiū venisset. Qđ vir quoq; dñi pti
 nus agnouit: ⁊ qđ in eadē cella. iij. vel. v.
 pecudes remāserāt: quib⁹ oīno dēerat: qđ
 pasceret ⁊ custodiret: eidē vrsō pcepit di
 cēs: vade atq; oues has ad pastū eijs ad
 horā vero serā reuertē. Cepit itaq; hoc
 indefinēter agere: iniūgebāt vrsō cura pa
 storis ⁊ quas māducare cōsueuerat: pasce
 bat oues bestia leiuina. Cū vir dñi leiuina
 re volebat: ad nonā p̄cipiebat vrsō eadez
 hora cū ouib⁹ reuerti. Cū vero noluisset:
 ad sextā: in oībus itaq; mādatīs viri dei
 obtempabat vrsus vñeq; ad sextā iussus
 redire: veniret ad nonā: neq; ad nonā ius
 sus redire: veniret ad sextā. Cūq; diu hoc
 agere cepit in loco codē tāte virtutis fas
 ma lōge lateq; crebre fecit: sed qđ antiqu⁹
 hostis. vñd bonos cernit nitescere ad glo
 riā. inde puerfos p inuidiā rapit: ad penā
 quatuor viri ex discipulis venerabilis E
 tycij vehemēter inuidētes qđ eorū magi
 ster signa nō faceret ⁊ is: qui sol⁹ ab eo res
 licitus fuerat: tāto hoc miraculo clar⁹ ap
 paret: eundē vrsū in insidiātes occide
 rūt. Cūq; hora qua iussus fuerat: nō redi
 ret: vir dei Florentius suspicatus est eū re
 diturū ⁊ vsq; ad horā vesp̄erā expectans:
 affligi cepit qđ isdē quem ex simplicitate
 multa fratre vocare cōsueuerat: vrsus mi
 nime reuertē. Die vero altera perrexit
 ad agrū vrsū pariter ouesq; quesiturus:
 quē occisum reperit sed sollicitē inquit
 rens citius a quib⁹ fuerat occisus: inue
 nit. tūc sese in lamentū dedit: fratru malis
 ciā magis qđ vrsi mortē deplorās. Quēz
 venerādus vir Eutyci⁹ ad se deductū cō
 solari studuit: sed isdē vir corā eo volozis
 magni stimulis accensus inprecatus ē di
 cens. Spero in omnipotēte deo quia in
 hac vita ante oculos omnium ex sua mali
 cia vindictā recipiant. qui nihil se ledens

tem vrfum meū occiderūt. Cuius vocem
proximus vltio diuina fecuta est. Nā qua
tuor monachi qui eundē vrfus occiderāt:
ftatim elephantico morbo percuffi fūt vt
mēbris putrefcētibz interiret. Ad factū
vir dei florentius vehemēter expauit fecz
ita fratribz maledixiffet pertinuit. Om
ni enī vite fue tēpore fiebat qz exauditus
fuerat: fe crudelē: fe in eozū morte, clama
bat homicidā. Ad iccirco omnipotentz
dñm feciffe credimus ne vir mire simpli
citatis quātolibet dolore cōmorus: intor
quere vltra pzfumeret iaculis maledicti
onis.

Petrus.

Quid naz valde graue esse cre
dimus fi fortaffe cuilibet exagias:
ti iracundia maledicamus.

Gregorius.

Q hoc peccato cur me percuncta
ris an graue fit: cū paulus dicat.
Neqz maledicti regnū dei pofside
bunt. penfa igitur qz grauis culpa ē: que
sepāt a regno celestis vite.

Petrus.

Quid fi homo non fortaffe ex mali
cia: fed ex lingue incuria maledi
ctionis verbū iaculatur in proximū.

S apud diftictū iudicē petre ocio
fus fermo reprehenditur: quanto
magis r noxius. Penfa ergo qz
tum fit vānabilis: qui a malicia nō vacat
fi r ille fermo penalis ē qui a bonitate vti
litatis r humilitatis vacat.

Petrus.

Sentio.

Gregorius.

Sdem vir dei egit aliud quod fe
lere non debeo. Cum enim mag
na eius opinio loge lateqz crebre
fceret. quidam dyaconus longe poft^o ad
eum pergere ftuduit vt eius fe orationi
bus cōmendaret: qui ad eius cellulam ve

niens: omnē locū per circuitum inuenit r
numeris serpentibus plenum. Cūqz ves
hementer expauescerent: clamauit dicē.
ferue dei ora. Erat autem tunc mira serēs
nitas. Egreflus vero florentius ad celū
oculos r palmas terendit vt illam pefez
ficut fciret dominus auferret. ad cui^o vos
cem subito celum intonuit: atqz idē toni
truu omnes illos: qui eundē locum oc
cupauerunt: serpentes interemit. Quos
cum vir dei florentius interemptos aspi
ceret: dixit. Ecce illos occidiffi domie qz
eos hinc leuabit? Dops ad eius vocem
tante aues venerunt: quanti fepētes oc
ciffi fuerant: que afportātes fingulos r lo
gius projicientes: locū habitationis illi^o
mundum a serpentibus omnimodo redē
diderunt.

Petrus.

Quid virtutis. quid fuisse meriti
dicimus: qz eius ori tantū factus
est deus proximus.

Gregorius.

Quid omnipotentis dei singula
rem mundiciam atqz eius simpli
cem naturam multū petre humas
ni cordis mundicia: atqz fimplicitas valet
hocipfum nāqz quod eius famuli a terre
nis actionibus fegregati: ociofa loqui ne
fciant r mentem per verba fpargere atqz
inquinare deuitant: fauctozis fui pre cete
ris exauditionē impetrant. Cui inquan
tum est poffibile ipfa puritate ac fimplici
tate cogitationis quafi ex quadā iam fim
ilitudine concordāt. Hos autē turbis po
pularibus admixti: dum frequēter ocio
fa nōnunqz vero etiam: qz est grauius: no
xia loquimur: nos noftruz omnipotēti deo
tanto longinquuz fit. quāto huic mundo
proximū. Multum quippe deozum duc
mur: dum locutione: continua fecularibz
admifcemur. Quod bene fctas poff
quam regem dominum exercituum vidit
in femetipfo fe reprehendit r penituit: di
cens. Te mihi: quia tacui: quia vir
pollutus labijs ego fum: qui cur pollus

ta labia haberet: ostendit: cū subfūrit In medio populi polluta labia habētis ego habito. Pollutionē namq; labioꝝ habere se voluit: sed vnde hāc p̄traxerit indicauit: cū in medio populi polluta labia habētis se habitare perhibuit. Valde enī difficile est vt lingua seculariū mentē non inq̄net quā tangit: q; dñi plerūq; eis ad quedam loquēda cōdescendimus paulisper asueri hancipaz locutionē q̄ nobis indigna est: etiā delectabiliter tenemus vt ex ea iā redire nō libeat: ad quā velut ex odescēssione deducti: venimus inuiti. Sicq; fit vt ab ociosis ad noxiara leuiorib; ad grauiora verba veniamus: ⁊ os nostrū ab oipotente dño: tanto iā minus exaudit in prece: quāto amplius inquinat stulta locutione: q; sicut scriptū est. Qui auerit aures suā ne audiat legē: oratio eius erit execrabilis. Quid ergo mix si postulātes tarde a dño audimur: q̄ precipiēte dño aut tarde: aut nullomō audimus. Et quid mirū si Florentius in prece sua citius est auditus: q̄ in p̄ceptis suis dñm citius auduit.

Petrus.

Nihil est quod respondere valeat a parte rationi.

Gregorius.

Citius vero qui predicti Florentij in via dñi socius fuerat: magis post mortē claruit in x̄tute signorū. Nam cū multa ciues vrbis illius de eo soleāt narrare miracula: illud tñ est precipiū qd vsq; ad hec longobardoꝝ t̄pa omnipotens deus per vestimentū illius assidue dignabat̄ operari. Nam quorūes pluuiā deerat: et estu nimio terrā longa sicitas exurebat: collecti in vnū ciues vrbis illius eius tunicā leuare: atq; in cōspectu dñi cū precibus offerre cōstuerāt. Cum qua dñi per agros pergerēt exorātes: respēte pluuiā tribuebat: que plene terrā saturare potuisset. Ex qua re patuit: eius animar: quid virtutis intus: quid meriti haberet cuius foris ostēsa est vestis iram cōditoris auerteret.

De Marcio monacho de monte Marisco: Cap. XVI.

Nuper quosq; in parte Capante vir valde venerabilis Martio noie in monte Marisco solitariaz vitā duxit: multisq; annis in specu āgustissimo iclusus fuit: quē multū ex nostris nouerūt: reiu scq; actib; presentes exiterūt: de quo multa ip̄z beate memorie papa Pelagio p̄decessore meo ⁊ alijs religiosissimis viris narrātibus agnouit. Cuius hoc miraculū primū fecit q; mox vt se in predicti mōris foramine p̄tulit: ex petra eadē que in semetip̄a cōcaua angustū specū secerat: aque stilla p̄cipit: que Martio dei famulo in vsu quotidiana no sufficeret: nec plus adesset: nec necessitati deesset: qua in re ostēdit oipotens deus quantā sui famuli curā gereret: cui vetusto miraculo potum in solitudine ex petre duritia mīstraret. Sed antiquus hostis hūani generis inimic; eius virtutib; iudens: hūc v̄sata arte pellere ex eo specu molitus est. Nam amica sibi bestia serpentē scz igressus: hūc ab eadē habitatio ne eijcere factō: terrore conatus est. Cepit etenim serpens in speluncā venire solus cū solo: eoq; orāte se ante illū sternere ⁊ cū cubate pariter cubare. Sed vir sanctus oino imp̄territus: eius ora manū vel pedem extēdebat vicēs: Si licentiā accepisti vt ferias: ego nō prohibeo. Cūq; hoc quotiā die per triennū gereret: die quadā antiquus hostis tāta hac eius fortitudine viscus infremuit: seq; per diuicū mōris iactus in precipitiū serpens de dit: oiaq; arbuta loci illi; flāma ex se exūte cremauit. Qui in eo qd montis latus om̄ne cōbussit cogente oipotente deo mōstrare cōpulsus est: quāte virtutis fuerat: q̄ victus abscedebat. Perpēde queso: iste vir dñi qui in montis vertice stetit: qui cū serpente per triennū iacuit securus.

Petrus.

Aditu pauco.

Gregorius.

Vir iste vite venerabilis inclusiois
sue tēpe primo decreuerat: vt vl-
tra mulierē non videret: nō q̄ af-
pernabat sexū: sed ex cōtemplata sp̄e tem-
ptatōis incurere metuebat vicium. **Q**uod
quedā mulier audiens: audacter ascendit
montē: atq; ad eius specū impudēter pro-
rupit. **A**t ille paulo longi⁹ intuens: ⁊ ve-
nientis ad se muliebrā indumēta conspi-
ciens: sese in orationē dedit: in terrā faciē
depsit: ⁊ eonq; pstratus iacuit: quo im-
pudens mulier a fenestra cellule illi⁹ fati-
tigata recederet. **Q**ue die eodem mox vt
de mōte descendit: vitā finiuit: vt ex mor-
tis eius sentētia dare intelligit: q̄ valde
ōsportēti deo displicuit: q̄ eius famulū au-
su improbo cōstituit.

Mo quos tpe dū multi ad hunc
religiosa deuotiōe concurrerēt: at-
q; arcta esset semita: que in deuexo
mōtis latere ad eius cellulā pperātes du-
cebat. **P**uer paruulus incaute gradens
ex eodē monte cecidit: ⁊ vq; ad vallē cor-
ruit que sub mōte eodē sita quasi in pfun-
do conspicit. **I**n loco quippe eodē tanta
mons ip̄e altitudine excreuit: vt arbusta
ingentia que ex eadē valle pdeūt: ex mō-
te aspiciētib; quasi fructa esse videan-
tur. **P**erturbati itaq; sūt cūcti qui venie-
bāt: summāq; cura questū est: sicubi cor-
pos elapsi pueri potuiss; inueniri. **Q**uis
enī, aliud nisi extinctū crederet? quis vel
corpus ad terrā integrū peruenisse suspi-
caret? **H**uz interpositis vbiq; scopulis in
partibus discerpi potuisset. **S**ed requisit-
us puer in valle inuētus est: non solū vi-
uus: sed etiā incolumis. **T**ūc cunctis pa-
tenter innotuit: q̄ ideo ledi nō potuit: qz
hūc ī casu suo **M**artij oratio portauit. **I**n
specu vero illius magna desup rupes emi-
nebat: que cū ex parte exigua monti vides-
ret affixa: martij celle pminens casuz suū
quotidie: ⁊ illius interitū ruitura minaba-
tur: ad hūc **P**ascator: illustris vir armen-
tarij nepos cū magna rusticoꝝ multitu-
dine veniens precabatur: vt vir dei de specu
eodē dignaret exire: quatenus ip̄e ruitu-

ram rupem ex monte potuisset euellere:
atq; in specu suo dei famulus iam fecr⁹
habitaret. **C**ūq; hūc vir dei nequaq; ac-
quiesceret: ei quod posset vt faceret pcece-
pit: ⁊ ip̄e in celle remotiori se parte cōtus-
lit. **S**i tamē moles rueret: vbiū nō erat
q̄ simul ⁊ specū destrueret: ⁊ **M**artij nes-
caret. **T**rac; dum ea que venerat multitu-
do conaret: si posset sine periculo viri dei
ingens illud qd desuper incubuerat saxū
leuare: cūctis videntibus repēte res val-
de admirabilis contigit: quia moles ipsa
quā conabant euellere: subito q̄ eis dē la-
borātib; euulsa: ne spelunce **M**artij res-
cū tangeret saltū dedit: ⁊ quasi serui dei
lesionē fugiens lōgius cecidit. **Q**uod ad
iussū omnipotentis dei angelico ministe-
rio actū intelligit: qui diuina prouidētia
disponi omnia fideliter credit. **H**ic cū pri-
us se in eundē montē cōtulit: nec dū clau-
so specu habitans: cathena sibi ferrea pes-
dem ligauit: eāq; saxo ex parte altera affi-
xit: ne ei ultra liceret p̄gredi: quā cathē-
ne eiusdē quantitas tendebat. **Q**uod vir
vite venerabilis **B**enedictus audiens: cu-
ius superius memoriā feci: ei per discipu-
lum suū mandare curauit. **S**i seruus des-
es: nō te teneat cathena ferri: sed cathena
xpi. **A**d quā vocem **M**artius p̄tinus eū-
dem compedē soluit: sed nunq; postmo-
dum solutū tetendit pedē ultra locū quo
hūc tendere ligatū consueuerat: atq; in tā-
to se spacio sine cathena cohercuit: in q̄n-
to ⁊ antea ligatus māsit. **Q**ui dū se post
modū in eiusdē loci specu cōclusisset. **L**e-
pit etiā discipulos habere: qui ab ei⁹ spe-
cu seorsum habitātes ad vsū vite: aquā
de puteo haurire cōsueuerāt. **S**ed funis
in quo ad hauriendā aquā situla depēdes-
bat: crebro rumpebat. **A**nde factus est vt
eandē cathenā quā ex pede suo vir domi-
ni soluerat: eius discipuli peterēt: eamq;
fumi adūgerent: atq; in illam situlā liga-
rent. **E**x quo iam tempe cōtigit vt idē fun-
nis tingere aqua: ⁊ nullo modo rumpe-
ret. **Q**uia enī cathenā viri dei funis ille
contigit: ip̄e quoq; ad tolerandā aquam

iam fidelē credimus fuisse: carne domin⁹ suscitavit. Paulū vero suscitavit in mente. Equidem post resurrectionē carnis de Lazari virtutibus tacet: sed post resurrectionē anime capere nostra infirmitas nō valet: quāta in sacro eloq̄o de Pauli virtutibus dicunt: qđ illius crudelissime cogitationes ad pietatis mollia cōverse sunt viscera: qđ mori cupit. p̄ fratribus: in quorū prius morte gaudebat: qđ plenus omnīs scripture sciētia nil se scire iudicat: nisi xpm̄ Jesum hūc crucifixū: quod p̄ xpo virgine libet̄er cedit quē gladijs insequēbatur: quod apostolar⁹ honore sublimis est. Sed tamē sponte paruulus in medio discipulor⁹ quod ad celi tertij secreta ducit: et tamen mētis oculū per cōpassionē resecit ad dispensandū cubile cōingator⁹: videns vxori vir debitū reddat et vxor viro: quod admisceat in contemplatiōe cetibus angelor⁹: et tamen nō aspernat cogitare: atq; disponere facta carnaliū: qđ gaudet in infirmitatibus: sibiq; in ptumelijs placet: qđ ei viuere xps est et mori lucrū: qđ totū tam extra carnē est hoc ip̄m: qđ viuūt in carne. Ecce qualiter viuūt qui ab inferno mētis ad vitā pietatis rediūt. Minus est ergo quēpiam in carne suscitari: nisi forte per viuificationē carnis ad vitā reducat̄ mentis: vt ei hoc agatur per exterius miscralum: quatenus conuersus in ter ius viuificetur.

De Benedicto monachō:

Capitulū. XVIII.

Petrus.

Valde infra credidi hoc qđ modo qđ sit incōparabiliter superius agnouī. Sed queso cepta p̄sequere vt dum tempus vacat: sine edificatiōe hora non transeat.

Gregorius.

Ater quidā meū est in monasterio cōuersatus: in scriptura sacra studiosissimus: qui me etate precibat: et ex multis que nesciebā: me edificare cōsueuerat. Pul⁹ itaq; narratiōe didi:

ci: qđ fuit quidā in campanie partibus intra quadagesimū Romane vrbis miliarū: nomine Benedictus: qui quidē etate iuuenis: sed morib⁹ grādeuus et in sancte cōuersatiōis regula se fortiter stringēs. Anē Totile regis tempore cum Sorbi repperissent: hūc incendere cum sua cella moliri sunt. Ignē namq; posuerūt: sed in circuitu arserūt omnia. Cella vero illius igne cōburi non potuit. Quod videntes Sorbi magisq; sentientes: atq; hūc ex suo habitaculo trahētes: nō longe aspexerūt successū clibanū: qui coquēdis panibus parabat: eiq; in illo piererūt: clibanūq; clauerūt. Sed die altero ita illesus inuentus est: vt non solū eius caro ab ignibus: sed neq; extrema vllomō cremarent.

Petrus.

Atriquū trium pueroū miraculū audio: qui proiecti in ignibus læsi non sunt.

Gregorius.

Ind vt opinor miraculū ex parte aliqua dissimiliter gestum est. Tunc quippe tres pueri ligatis pedib⁹ ac manibus in ignē proieci sunt: quos die altera rex requirens: in camino illesis vestibus deambulantes repperit. Ex qua re colligit: quia ignis in quo lætati fuerāt: qui eorū vestimenta nō contigit: eorū vincula cōsumpsit: vt vno eodēq; tempe in obsequio iustor⁹ et haberet flāma virtutē suam ad solatiū et nō haberet ad tormentum.

De Ecclesia beati Zenonis martyris: in qua aque vltra portam apertā inundates minime intrauerūt: Cap. XIX:

Hic tam antiquo miraculo diebus nostris res similis ex contrario euenit elemento. Nam nuper Iohānes tribunus relationē sua me docuit: qđ Prunolfus comes cū ilico adesse: se cum rege Guthario eo tpe in loco eodē: vbi mira res p̄igit: assuū

ferrī in se fortitudinem traxit.

Petrus.

Acta hec placent: quia mira sunt
et multū recentia.

**De Monacho ex monte ar
genteo: qui mortuū suscita
uit: Capitulū. XVII.**

Gregorius.

Nostris modo temporibus quidā
vir Quadragesim⁹ nomine Gus
rentine ecclesie subdyaconus fuit:
qui omnū suarum gregē pascere in eius
dem Aurelie partibus solebat: cuius val
de veracis viri narratiōe res mira inno
tuit: que secreto fuerat gesta. Is namq;
vt prediximus: dū gregis sui in Aurelia
curā gereret: in diebus eiusdem vir fuit e
monte qui Argentarius vocat: venerabi
lis vite qui habitū monachi: quē preten
debat specie: moribus explebat. Sic itaq;
ad ecclesiā beati Petri apostolorū prin
cipis ab eodem monte Argentario annis
singulis venire cōsueuerat: atq; ad hunc
quē predixi Quadragesimū subdyaconē
sicut ipse narrauit: hospitalitatē gratia de
clinabat. Quadā vero die dum eius hos
pitiū: quod nōlonge ab ecclesia aberat:
irrasset: cuiusdā pauperule mulieris ma
ritus iuxta defunctus est. Quē ex more
lorū: vestimentis indutū: et sabono cōstric
tum: superueniente vespere sepelire ne
quiuerūt. Igitur iuxta defuncti corpus vi
duata mulier sedit: que in magnis fetib;
noctem ducens: cōtinuis lamentorū voci
bus satiffaciebat dolori. Cūq; hoc diu
tius fieret et flere mulier nullomodo cessa
ret: vir dei: qui receptus hospitio fuerat:
Quadragesimo subdyacono cōpunctus
ait: Dolori hui⁹ mulieris anima mea cō
partit: rogo: surge et oremus. Perreperūt
igit vtriq; ad vicinam ecclesiā: sese pariter
in orationē dederunt. Cūq; diutius
orassent: complere orationē Quadragesi
mū subdyaconū seruus dei petijt. Qua
completa ab altaris crepidine puluerem

collegit: atq; cū eodem Quadragesimo
ad defuncti corpus accessit: seq; ibidem in
orationē dedit. Cūq; diutius orasset: itā
non sicut prius fecerat: orationē comple
re cū subdyacono voluit: sed ipse benedi
ctionem dedit: statimq; surrexit. Et quia
manu dextera puluerē collectū gestabat:
sinistra palliū: quo facies defuncti velaba
tur: abstulit. Quod cū mulier fieri cerne
ret: cōtradidere vehementer cepit et mira
ri quid vellet facere. Ablato itaq; pallio
diu de eo: quē colligerat puluerē: defun
cti faciem fricauit. Cūq; diutius fricare
tur: recepit animā: oscitanti: oculos aper
ruit: selesq; eleuans resedit: quid erga se
ageret: miratus est: ac si de grauissimo sō
no fuisset excitatus. Quod cū mulier las
mentis fatigata conspiceret: cepit ex gau
dio magis flere: et voces amplius edere.
Quā vir domini modesta prohibitiōe cō
pescuit: dicens: Tace tace: sed si quis te
requisserit: qualiter factū sit: hoc solūmo
do dic: quia dominus Iesus xpūs opera
sua fecit. Dixit hoc atq; eius hospitio exi
uit Quadragesimū subdyaconū protin⁹
reliquit: et in loco eodem ultra nō compa
ruit. Temporalē namq; honorem fugiēs
egit vt ab his: quibus visus in tanta vir
tute fuerat: nunquā iam in hac vita videri
retur.

Petrus.

Quid alij sentiant ignoro. Ego au
tem pre cūctis miraculis hoc pos
tius existimo esse miraculū: q; ad
vitā mortui redeunt: eorūq; anime ad car
nem ex occulto renocantē.

Gregorius.

Ivisibilia artēdimus: necesse est
vt credamus. Si vero inuisibilia
pensamus: nimirū cōstat quia ma
ius est miraculū: predicationis verbo atq;
orationis solatio peccatorē conuertere: q;
carne mortuū suscitare. In isto enim resū
scitā: caro ite et mortura. In illi vero ani
ma in eternū victura. Cum enim propono
duos: in quo horū existimas maius fore fa
ctū virtute miraculū: Lazarū quippe quē

se eamq; cognouisse testat. **P**redictus tribunus narravit: dicens: quia ante hoc ferre quinquentium quado apud hanc Romanam urbem alieu suu tibus egressus est: tantuq; cresces vt eius vnda sup muros urbis influeret. atq; in ea maximas regiones occuparet: apud Heronem urbem fluui? Athetis excrescent: ad beati Leonis martyris atq; pontificis ecclesiam venit. Cuius ecclesie du essent ianue aperte aqua in ea minime intrauit: que paulisp cresces vsq; ad fenestras ecclesie: q; erant tectis pxime: peruenit: sicq; stans aqua ecclesie ianuam clausit ac si illud elementu liquidu in soliditate parietis fuisset mutatum. Cuiq; essent multi interius inuenti: sed aquaru magnitudine ois ecclesia circumdara: qua possent egredi: no haberent. ibiq; se siti ac fame deficere formidarent: ad ecclesie ianuam veniebant: ad bibendum hauriebant aquam que vt predicti vsq; ad fenestras excreuerat et tamen intra ecclesiam nullomodo disfluerebat. Hauriri itaq; vt aqua poterat: sed disfluere vt aqua no poterat. Si aut ante ianuam ad ostendendum cunctis merituz martyris et aqua erat adiutoriu et quasi aqua no erat ad innadendum locu. **D**iego antiquo antedicti ignis miraculo vere predicti non fuisse distigite et vincula incendit.

De Stephano presbytero p uincie Galerie: cui: quia famulo suo negligenter loquebatur ad extrahendas caligas dyaboli obediuit. Cap. XX.

Petrus. Ira sunt valde sanctoru facta que narras et presenti infirmis tati hominu uehementer stupenda. Sed q; tatos nup in Italia fuisse audio admirade virtutis viros: nos se vellim si nulla eos contigit antiqui hostis insidias ptulisse: an ex insidijs profecisse.

Gregorius.

In labore certaminis no est palma victorie. **A**nde ergo victores sunt: nisi q; contra antieque hostis insidias decertauerunt. **A**lign? q; ppe spiritus cogitatioi locutioni atq; opi nostro semp insitit si fortasse quid iueniat. vnde apud examen eterni iudicis 'accusato: existat. **A**is etenim nosse quo ad decipiendus semp assitit.

Gregorius.

Quidam qui nuc nobiscu sut: re quam narro testant q; vir vite venerabilis Stephan? noie Galerie p uincie presbyter huius nostri Bonifacij dyaconi atq; dispensatoris ecclesie agnitione primus. **Q**ui quadaz die de itinere domu regressus: macipio suo negligenter loquens pcepit: dicens. **V**eni dyabole viscalcia me. **A**d cui? voce mox ceperunt se caligaru corrigere in suma velocitate dissoluerunt vt a pte costaret q; ei ipse qui nomiat fuit: ad extrahendas caligas dyaboli obedisset. **Q**u mox vt presbyter vidit uehementer expanit: magnisq; vocib' clamare cepit: dicens. **R**ecede miser: recede: no eni tibi sed macipio meo locur? sum. **A**d cui? voce p'ntus tra vt inuente sut: magna ta ex pte dissolute corrigere renaserunt. **Q**ua in re collige: antiquus hostis q; taz presto e factis corporalibus q; nimis insidijs nostris cogitationibus insitit.

De puella conuersa cuius solo imperio homo e a demone liberatus. Cap. XXI.

Petrus.

Aboziosum e valde atq; terribile contra inimici insidias semper intendere et continue quasi in acie stare.

Gregorius.

Aboziosus no erit si custodia nostram: no nobis: s; gratie supne tribuimus. ita tamen vt et ipsi q; tum

possumus: sub protectione dei vigilemus

Si autē antiquus hostis a mente ceperit expelli: ex diuina largitate plerumq; agif non vt solū iam timeri nō debeat: sed ipse etiā bene uidentū virtute terreatur. **R**ei nāq; quā narro vir sanctissimus Eleutherius senex pater: cuius memoriaz superius feci: testis extitit mihiq; hoc intimare curauit qđ i Spoletana vrbe puella quedā tam nubilis cuiusdā primarij filia celestis vite desiderio exarsit: eiq; patē resistere ad viā vite conatus est. Sed contēpto patre cōuersionis habitū suscepit. Quae ex re factū est vt eā pater sue substantie exbere dē faceret: nihilq; ei aliud nisi sex vntias vnius possessiuncule largiret. Eius vero exemplo prouocate ceperūt apud eā multe nobilitatis generis puelle conuerti atq; omnipotēti dño dicata virginitate seruire. Quadā vero die idē Eleutherius abbas vir vite venerabilis ad eam gratia exhortationis atq; edificationis accesserat: et cū ea de verbo dei colloquē sedebat. Cū repēte ex eodē fundo quē in sex vncijs a patre percepat: euz renio rusticus venit. Qui dū ante eos assisteret: maligno spiritu correptus cecidit fatigariq; nimis stridoribus atq; balatib; cepit. Tūc sancti monialis femina surrexit atq; irato vultu magnis clamorib; impauit: plēns. **E**xi ab eo miser. exi ab eo miser. Ad cuius vocem mox p os vexati dyabolus rōdit: dicens: et si de isto exeo in quē intrabo. Casu autē iuxta porcus puulus pascebatur. Tūc sancti monialis femia pcepit: dicens. Exi ab eo et in hūc porcū ingredere. Qui statim de hōie exiit: porcū quē iustus fuerat iuasit: occidit et recessit.

Petrus.

Elim nosse si saltē porcū cōcedere spiritui imūdo debuit.

Gregorius.

Proposita regula nostre actiōi sūt facia veritatis. Ipsi etenim redemptori nostro a legiōe: que homines tenebat: dicitur ē. Si eijs nos: mitte nos

in gregē porcorū. Qui hāc ab homine ex pulit: et in porcos ire eosq; i abyssū mitte re cōcessit. Ex qua re etiā hoc colligit qđ abiq; pcessiōe oipotētis dei nullā malignus spūs cōtra hōiem prātez habeat: qđ in porcos irare nō potuit nisi pmissus. **M**ergo nos necesse ē: spōre subdi: cui omnia subijciunt i vita vt tāto nō is hostib; potētiores sim? Qto cū auctore oim vnū effici: mur p hūilitatē.

De presbytero prouincie Valerie qui furē ad sepulchrū suū tenuit: Cap. XXII.

Quid autē mirū si electi quiq; in carne positi multa facere mirabiliter pnt. quoz ipsa quoz ofsa mortua plerūq; i multis miraculis viuūt. In valerie nāq; puincia res ē hec gesta: quā narro mihiq; bte mozie abbatis mei valētonis relatiōe cognita. Ibi etenim quidā venerabilis sacerdos erat: qđ cū clericis suis dei laudib; hōnisq; opibus intētus: sancte cōuersionis vitā ducebat. Supueniēte autē vocatiōis die defunctus est atq; ante ecclesiā sepultus. Eidē vero ecclesie caule inherēbāt onituz atq; idē loc⁹ in q̄ sepultus est: ad eisdem oues tendētib; puulus erat. Quadā ar nocte cū clericis intra ecclesiā psallētib; fur venisset vt ingressus caulas furtū faceret veruecē tulit: et cōcitus exiit. Tū vero peruenisset ad locū: vbi iur dñi sepultus erat: repēte hesit et gressum mouere nō potuit. Veruecē quidē de collo deposuit: eūq; dimittere voluit: s; manū laxare nō valuit. Cepit igit stare miser cū pceda sua nec ligat⁹. volebat veruecē dimittere nec valebat: volebat egredi cū veruecē nec poterat. **D**iro mō itaq; fur qđ a viujs videri timuerat: hūc mortu⁹ tenebat. Cum itaq; gressus manusq; illi fuissent obstricta: i mobilis pstitit. Facto autē mane expletisq; laudib; dei ab ecclesia: gressi sunt clerici et iuenerūt ignotū hōiem veruecē tenentem manu. res venit in publicū vtrū veruecē tolleret an offerret. Sed culperē cit⁹

Indicavit penā. mirati omēs qz ingressus
fur viri dei merito ad p̄dā suā stabat liga-
tus. Qui se p̄ eo p̄tinus i orationē dede-
rūt. suisqz p̄cibus vix obtinere valuerunt
vt q̄ res eorū venerat raperet. vacu⁹ ex-
ire mereret. Itaqz fur qui diu steterat cuz
preda captiu⁹. q̄nqz exiit vacuus. ⁊ liber.

Petrus.

Apparet quāte sit sup nos dulce
dinis oīporēs de⁹. cui⁹ erga nos
fūt tam lucida miracula.

**De abbate prenestine mōtis
eiusqz presbytero. Ca. XXIII.**

Gregorius.

Prenestine vrbis mōs femineti
quo beati petri apostoli monaste-
riū sitū est: virozū dei quozū relati-
one adhuc i monasterio positū audisse me
cōtigit magnū: hoc qd narro miraculum
qd eundē monasterij monachi se nosse te
stabant. In eo nāqz monasterio fuit pater
vire venerabilis qui quendā monachum
nutriēs: vsqz ad reuerēdos prouexit mo-
res. Cūqz eū in timore dñi videret excre-
uisse: in eodē sibi monasterio tūc presbyte-
rū fecit ordinari. Cui post ordinationē su-
am qz nō longe abesse: eius exitus p̄ res-
uelationē indicatū ē. A predicto autē pa-
tre monasterij petijt quaten⁹ ei p̄cederet
vt sibi sepulchrū pararet. Cui ille rēdit.
Ante te quidē ego moritur⁹ sum: s; tñ va-
de ⁊ sicut vis prepa sepulchrū tuū: recessi:
sit igit ⁊ prepaui. Cū nō post multos die-
es senex pater febre preuentus ad extrema
puenit. atqz assistenti presbytero iussit: di-
cens. In tuo sepulchro me pone. Cūqz il-
le diceret scis qz ego modo secutus⁹ sum:
vtrosqz capere nō potest: abbas p̄tin⁹ res-
pondit. ita fac: dixi qz sepulchrū tuum
ābos nos capit. Defunct⁹ itaqz est atqz i
sepulchro eodē: qd sibi presbyter paraue-
rat: positus. **D**ox quoz ⁊ presbyterū cor-
poris languor secutus ē. **Q**uo languore
crefēte citius presbyter vitā finiuit. Cū-
qz ad sepulchrū qd sibi ipse parauerat.
corpus illius fuisset a fratribus deportat⁹:

tū: aperto eodē sepulchro viderūt oēs q̄
ad erant: locum nō esse vbi ponti potuisset
qz corp⁹ patris monasterij qd illic añ pos-
sū uerat: omne illud sepulchrū tenebat
Cūqz fratres qui presbyteri corpus detu-
lerāt: factā sibi sepeliēdi difficultatē vide-
rent. vn⁹ eorū exclamauit: dicēs. **P**ater
vbi est qd dixisti qz sepulchrū istud ābos
vos capet. **A**d cuius vocē subito cunctis
vidētibus abbas corp⁹ qd ille ante po-
sitū fuerat ⁊ supinū iacebat: se vertit in las-
tere ⁊ vacante sepulchri locū ad sepeliē-
dū presbyteri corpus prebuit ⁊ qz vtrosqz
qz ille locus caperet: sicut vltius p̄miserat:
mortuus impleuit. **S**ed qz hoc qd predi-
xi apud prenestinā vrbem in beati Petri
apostoli monasterio gessit est. **N**is ne ali-
quid etiā in hac vrbē de eius ecclesie cus-
todib⁹ vbi sacratissimū corpus illius est
positum audire.

Petrus.

Nolo atqz id vt fiat magnope de
precor.

**De Theodoro ecclesie sancti
Petri apostoli vrbis Rome mā
sionario. Cap. XXIII.**

Gregorius.

Mhuc sup sunt qui Theodorū
eius ecclesie custodē nouerūt:
cuius narratiōe innotuit res q̄
ei contigit: valde memorabilis
qz quadā nocte diu citius ad meliorandā
iuxta ianuā lumina surrexisset. ex more li-
gnels gradib⁹ sub lāpade positus stabat ⁊
lampadis refouit lumē. **T**um repente
beatus petrus apostolus in stola candida
deorsum in pauimēto constitit ei⁹ dixit.
Colliberte quare citius surrexisti, quo di-
cro ab oculis aspiciētis euauit. **S**ed tan-
tus in eī panor irrui vt tota in illo corpo-
ris virtus deficeret ⁊ per dies multos de
stratu suo surgere nō valeret. **Q**ua in re
quid idē beat⁹ apostolus seruicibus sibi
voluit nisi presentia sui respect⁹ ostende-
re: qz quicquid pro eius veneratiōe age-

gerent: ipse hoc p mercede retributionis sine in terminatione semp videret.

Petrus.

Mibi hoc nō tā apparet mirū quia visus est: sed qz is qui eū vidit: cū sanus esset egrotavit.

Gregorius.

Quid super hac re miraris petre. Nunq̄ nā mēti excedit qz cū Daniel ppheta magnā illā ac terribilē visionē vidit: ex q̄ etiā visione p̄tremuit p̄tinus adiungit & ego elangui & egrotavi p̄ dies plurimos. Caro enī ea que sunt spūs: cape nō valet. & iccirco nōnunq̄ cū mens humana ultra se ad videndū dūcī necesse est vt hoc carnē vasculū: qd̄ ferre talēti pond⁹ nō valet: infirmet.

Petrus.

Scrupulū cogitationis mee aperta ratio dissoluit.

De Abundio mansionario ecclesie sancti Petri. (Ca. XXV.)

Gregorius.

Alius illic nō ante longa tpa sicut nostri seniores referunt: custos ecclesie Abadius dicit⁹ est magne humilitatis atqz grauitatis vir ita omnipotēti deo fidekter seruens vt idē beatus Petrus apostolus signis ostēderet. quantā de illo haberet estimationē. In hāc quēdā puella paralitica in ei⁹ ecclesia pmanēs manib⁹ reperit & disolutis renib⁹ corp⁹ per terram traheret: diuqz ab eodē beato Petro apostolo peteret vt sanari mereret: nocte quadā ei p visionē astitit & dixit. Eade ad Abundiū mansionariū & roga illū atqz ipse tibi salutē restituet. Cūqz illa de tāta visione certa esset: sed quis esset Abundius: ignorans retr̄cepit huc illucqz p ecclesie loca se trahere vt quis esset Abundius: inuestigaret. Cui repete ipse factus ē obuiā quē queres bat ei⁹ dixit. Rogo te pater indica mibi quis est Abundius custos. Cui ille respō

dit. Ego sum. At illa inquit pastor & mitor noster beatus Petrus apostol⁹ ad te me misit vt ab infirmitate illa liberare me debeas. Cui ille respōdit. Si ab ipso missa es surge manūqz ei⁹ tenuit & eā ī statum suū p̄tinus crexit. Sicqz ex illa hora oēs in eius corpore nerui ac mēbra solida ta sunt. vt solutionis illius signa vltēr nulla reemānerēt. Sed si cuncta que ī ei⁹ ecclesia gesta cognouim⁹: reuoluere conamur: ab oim iam pculdubio narratiōe cōcessimus. Unde necesse est vt ad moder nos patres quorū vita per italie puincias claruit: narratio se nostra retorquat.

De Abena monacho solitario.

Cap. XXVI.

Mper in samnia prouincia quidam venerabilis vir Denas nomine solitariā vitā ducebat: qui nostrorū multos cognitus ante hoc fere est decennium defunctus. De cuius operi⁹ narratione vnum auctorem nō infero. X̄ pene tot mibi in eius vita testes sunt quot samniā prouinciam nouerunt. Dic itaqz nihil ad vsum suum aliud nisi pauca apū vascula possidebat. Huic cum longobardus quidā in eisdem apibus rapinā voluisset ingerere: pri⁹ ab eodem viro verbo correptus est: & mox p malignum spiritū ante eius vestigia rextatus. Qua ex re factus est vt sicut apud omnes incolas ita etiā apud eandem barbaram gentē eius celebre nomen haberetur nullusqz ultra p̄sumeret eius cellulam nisi humilis intrare. Sepe vero ex vicina silua venientes vrsi: apes eius comedere conabant: quos ille deprebenso ferula: quā portare manu consueuerat: cedebat. ante cuius verba imānissime bestie rugiebant & fugiebant & que gladios formidare vix poterant: ex eius manu letus ferule pertimescebant. Huius studiū fuit nihil in hoc mundo habere: nihil queres re. omēs q̄ ad se charitat⁹ eā veniebāt: ad eterne vite desideria accēdere. Si quans

do autem quouslibet culpas agnosceret: nunquā ab increpatōe paucē: sed amoris igne succensus: studebat in eis vehementer per linguā sentire. Consuetudinē vero vicini vel longe positi: eiusdē loci ac cole fecerūt: ut diebus certis per ebdomadam unusquisque ei oblatiōes suas trāsmitteret: ut esset quod ipse ad se venientibus offerre potuisset. Quodā vero tempore possessor quidā Carterius nomine in mūdo desiderio deuictus: quandā scāmionālē feminā rapuit: sibiq; illicito mōimōto dūxit quod mox ut vir dñi cognouit: ei per quos posuit: que fuerat dignus audire: mandauit. Cuius ille sceleris sui cōscius timeret: atq; ad virū dei accedere nequaquam presume- ret: ne forte hūc asperet ut delinquētes solebat: increparet: fecit oblatiōes suas eas inter oblatiōes aliorū misit: ut eius munera saltē nesciendo susciperet. Sed cū coram eo fuissent oblatiōes omniū deportate: vir dei tacit? sedit: sigillatim omnes cōsiderare studuit: et oēs alii eligēs atq; seorsum ponēs: oblatiōes quas idem Carterius trāsmiserat: cognouit per spiritū: spreuit et abiecit decens: **Ite et dicite ei: oblatiōem suam omnipotēti deo tulisti: et mihi tuas oblatiōes transmittis. Ego oblatiōnem tuā non accipio: quia suam abstulisti deo.** Quia ex re factū est ut presentes quosq; magnus timor inuaderet: cū vir domini tā sciēter de absentibus iudicaret.

Petrus.

Multos horū suspicorū martyrium subire potuisse: si eos tempus per seculi dñi inuenisset.

Gregorius.

Ho sunt Petre martyrii generā vni in occulto: aliter qz in publico. Nam et si persecutio deest exterius: martyrii meritū in occulto est: cum virtus ad passiōem p̄mpta flagrat in anima. Quia enim esse possit et sine aperta passiōe martyriū: testat in euangelio dñs: qui se bedei filijs adhuc p̄e infirmitate mentis: maiora sessionis loca querentibus dicit: **potestis bibere calicē quē ego bibitur?**

Lui videlicet cū responderēt: **Possumus.** **At** vtriusq; Calicē quidē meū habetis: sedere autē ad dexterā meā vel ad sinistrā non est meū dare vobis: quid autē calicis nomē nisi passiōis poculū signat? **Et** cū nimirū constet: qz Jacobus in passiōe occubuit: **Johānes** vero in pace ecclesie quieuit incūctanter: colligit esse et sine aperta passiōe martyriū: quando et ille calicē et nō bibere dictus est: qui ex persecutiōe mortuus nō est. **De** his autē talibus tantisq; viris quoz superius memoraui feci: cur dicamus qz si persecutiōis tempus exiitisset: martyres esse potuissent: qui oculte antiqui hostis insidias tolerātes: suosq; in hoc mūdo aduersarios diligētes: cūctis carnalib; desiderijs resistētes: per hoc quod se omnipotenti deo in corde mactauerūt: etiā pacis tempore martyres fuerūt: dñi nostris modo t̄pibus viles quoq; et secularis vite personas de quibus nil celestis glorie p̄sumi posse videbatur: orta occasiōe cōtingit ad martyrii coronas peruenisse.

De quadraginta rusticis qui pro eo quod carnes imolaticias comedere noluerūt: a lōgobardis occisi sunt: Cap. XXVII.

Nam ante hos fere annos quīn decem sicut hi testāt: qui inter esse potuerūt: quadraginta rustici a lōgobardis capti: carnes imolaticias comedere cōpellebant. **Qui** cū valde resisterent: et cōtingere cibū sacri legū nollent: cepere longobardi: qui eos tenerāt: nisi imolata comederēt: morte eis minari. **At** illi eternā potius vitā et presentē ac trāstoriā diligētes: firmiter perstiterūt: atq; in sua cōstantia simul omnes occisi sunt. **Quid** itaq; isti nisi veritatis martyres fuerūt: qui ne vititū comedendo: conditorē suū offenderēt: elegerūt gladijs vitam finire.

De multitudīne captiuoz quod pro eo quod caput capre adorare noluerūt occisi sūt: Cap. XXVIII.

Eodem quoque tempore duz fere. xl. captiuos alios longobardi tenuissent moze suo immolauerunt caput capre dyabolo. hoc el p circuitu curreret. ⁊ carmine nefando dedicaret. Cuius illud ipsi prius submissis ceruicibus adoraret: eos quoque quos ceperat: hoc adorare pariter copellabat. Sed ex eis de captiuis maxima multitudo magis eligens moriendo ad vitam immortalē tendere quam adorando vitam mortalē tenere: obtemperare iussis sacrilegis noluit ⁊ ceruicē quā semp creatori flexerat: creature inclinare contempsit. vñ factum est vt hostes qui eos ceperat graui iracūdia accessi: cūctos gladijs interficeret: uos in errore suo periculis non haberet. Quid ergo mirum si erumpente persecutionis tpe illi martyres esse potuissent: qui in ipsa quoque pace ecclesie se metipsoz semp affligentes angustā martyrii tenuerunt via. qm ingruente persecutionis articulo. hi etiam inuenerunt martyrii palmas accipere: qui i pace ecclesie latas huius seculi vias sequi videbant. Nec tamē hoc qd de eiusdem electis dicimus uis: de cūctis iā quasi in regula tenem. Nā cum persecutionis apte tempus irruit: sicut plerique martyriū subire possunt. qd esse in pace ecclesie despiciabiles vident. ita nonnunquam in debilitatis formidine corruunt qui in pace ecclesie prius foriter stare videbant. Sed eos de quibus predictum: fieri martyres potuisse fidei tenemur: qd hoc iā ex eozum firme colligim. Caderē ei nec in apta persecutione poterat: hinc de quibus constat quia ⁊ vsq ad finem vite in occulta animi virtute persistierunt.

De Arriano episcopo cecato:

Cap. XXIX.

Petrus.

Tasseris ita est. Sed super indignos nos diuine misericordie dispensationē miro. Quia longobardozum seculia ita moderatur vt eozum sacerdotes sacrilegos qui esse se fidelium quasi victores vidēt: ortho-

dozū fidē psequi minime permittat.

Gregorius.

Hec petre facere plerumq conati sunt: sed eozū seculie miracula superna resistēt. Tandē vnū narro qd per Bonifacium monasterij mei monachū: qui vsq ante quadriennium cū longobardis fuit: adhuc atē triduum agnouit. Cū ad Spoletanā urbē longobardozū episcopus scilicet Arrianus venisset ⁊ locus illic vbi solētia ageret: nō haberet: cepit ab eius ciuitatis Episcopo ecclesiam petre: quam suo errori dedicaret. Quod dū valde Episcopus negaret. idē qui venerat Arrianus beati Pauli apostoli illic ecclesiam cominatus si tam se die altero violēter intraturū professus est. Quod eiusdem ecclesie custos audies festinus cucurrit: ecclesiam clausit: seris munit. Facto autē vespe lampades oēs extinxit seque in interioribus abscondit. In ipso autē subsequētis lucis crepusculo Arrianus episcopus collecta multitudine aduenit: clausas ecclesie ianuas effringere paratus: sed repente cūcte simul porte diuinitus concussae: abiectis longius seris aperte sunt atqz cum magno sonitu oia ecclesie claustra patuerūt effuso desuper lumine omēs que extincte fuerant lampades accense sunt. Arrianus vero episcopus qd vis facturus aduenerat: subita cecitate percussus est. atqz alienis iam manibus ad suum habitaculū reductus. Quod dū longobardi in eadem regione positi omēs agnoscerēt: nequaquam vltius presumpserūt catholica loca temerare. Mirō enī modo res gesta est: vt quia eiusdem Arriani clausae lampades in ecclesia beati Pauli fuerant extincte: vno eodēqz tēpore vt ipse lumen perderet ⁊ in ecclesia lumen rediret.

De Arrianozū ecclesia que in Romana vrbe catholica cōsecratione dedicata est. Cap. XXX.

Ed neqz hoc sileā qd ad eiusdem Arriane hereseos damnationē in hac quoque vrbe atē biennium

pietas superna monstravit. Ex his quippe que narro aliud populus agnovit: aliud autē sacerdos et custodes ecclesie, se audisse et vidisse testantur. Arrianorum ecclesia in regione urbis huius quae Subura dicitur cum clausa usque ante biennium remansisset: placuit ut in fide catholica introductis illic beati Stephani et sancte Agathe martyrum reliquiis dedicari debuisset. Ad factum est. Nam cum magna populi multitudo venientes atque omnipotenti domino laudes canentes eandem ecclesiam ingressi sumus. Cum in ea iam missarum solennia celebrarentur et pro eiusdem loci angustia populi se turba compremere: quidam ex his qui extra sacrarium stabant porcum subito intra suos pedes huc illucque discurrere senserunt. Quae dum unusquisque sentiret et iuxta se stantibus indicaret: idem porcus ecclesie Ianuas petijt et omnes per quos transijt in admirationem commovit: sed videri a nullo potuit quantum sentire potuisset. Ad idcirco divina pietas ostendit ut cunctis patesceret quia de loco eodem imundus habitator exiret. Peracta igitur celebratio missarum recessim. Sed adhuc nocte eadem magnus in eisdem ecclesie tectis strepitus factus est, ac si in eis aliquis errando discurreret. Sequenti autem nocte grauior sonitus excreuit, ac subito tanto terrore insonuit ac si omnis illa ecclesia a fundamentis fuisset eversa et prorsus recessit, et nulla illuc ulterius inquisitudo antiqui hostis apparuit. Sed per terrorem sonitum quem fecit: innotuit a loco quem diu tenuerat: quia coactus exibat. Post paucos vero dies in magna serenitate aeris super altare eiusdem ecclesie nubes celitus descendit: suorum illud velamine operuit, omnemque ecclesiam tanto terrore ac suavitatis odore replevit: ut patribus Ianuis nullus illic presumeret intrare. Sacerdos quoque et custodes et hi qui ad celebranda missarum solennia venerant, rem videbant: ingredi minime poterant et suavitatem mirifici odoris trahabant. Die vero alio cum in ea lampades sine lumine penderent: emissio divinitus lumine sunt accen-

se. Post paucos iterum dies expletis missarum solennibus: extinctis lampadibus cunctos ex eadem ecclesia egressus post paululum intravit et lampades quas extinctas reliquerat: lucentes reperit. Quas negligenter extinxisse se credens: eas iam sollicitus extinxit, et exiens ecclesiam clausit. Sed post horarum trium spatium regressus: lucentes lampades: quas extinxerat: iteque accusas invenit ut videlicet ex ipso lumine aperte claresceret: quia locus ille a te nebris ad lucem venisset.

Petrus.

Quasi in magnis sumus tribulationibus positi quia tamē a conditore nostro non sumus omnino despecti: testantur ea que audio eius stupenda miracula.

De Hermigildo rege Liuvigildi Quisigothorum regis filio profide catholica ab eodem patre suo occiso. **Cap. XXXI.**

Gregorius.

Quamuis sola que in Italia gesta sunt narrare decreverim. His ne tamē ut pro ostendenda eiusdem arriane hereseos dānatione transeamus: verbo ad hispanias atque inde per Africā ad Italiā redeam.

Petrus.

Que quo liber. nā letus duco: letus reduco.

Gregorius.

Sicut multorum qui ab hispaniarum partibus veniunt: relatione cognovimus: nuper Hermigildus rex Liuvigildi regis Quisigothorum filius ab arriana heresi ad catholicā fidem viro reverētissimo Leandro Spoletano Episcopo dudum mihi in amicis familiariter iuncto predicāte conversus est. Quē pater Arrianus ut ad eandem heresim rediret et premijs suadere, et minis terrere conatus est. Cuius ille con-

stantissime responderet nunquam se veram fidem posse relinquere: quam semel agnouisset: rarus pater eum priuauit regno rebusque expoliavit omnibus. Cumque nec sic virtutem mentis illius emollire valuisset: ardua illum custodia concludens: collum manusque illius ferro ligauit. Cepit itaque isdem Hermigildus rex iuuenis terrenum regnum despicere. et forti desiderio celestem querens. in celsis vincularum iacens: omnipotenti deo ad confortandum se preces effundere: tantoque sublimius gloriam transeuntis mundi despicere quanto religatus agnouerat nil fuisse quod potuerit auereri. Superueniente autem pascalis festiuitatis die interpeste noctis silentio ad eum perfidus pater Arrianus episcopum misit ut eius manu sacrilege consecrationis communionem perciperet atque per hoc, ad patris gratiam, redire mereret. Sed vir deo deditus Arriano episcopo vententi exprobrauit ut debuit: eiusque a se perfidia dignis increpationibus repulit. Quia et si exterius iacebat ligatus apud se tamen in magno mentis culmine stabat securus. Ad se itaque reuerso episcopo Arriano pater infremuit statimque suos apparitores misit qui constantissimum confessorum dei illic: ubi iacebat: occiderent quod factum est. Nam mox ut ingressi sunt: securi cerebrum eius infringentes: vitam corporis abstulerunt: hocque in eo valuerunt perimere. quod ipsum quoque: qui peremptus est: in se considerat desuperasse. Sed postea danda vera eius gloria superna quoque non defuere miracula. Nam cepit in nocturno silentio psalmodie cantus ad corpus eiusdem regis et martyris audiri. atque ibo veraciter regis quia et martyris. Quidam etiam ferunt quod illic nocturno tempore accense lampades apparebant. unde et factum est quatenus corpus illius ut videlicet martyris iure a cunctis fidelibus venerari debuisse. Pater vero comitatus propria perfidus et patricida hoc fecisse se voluit nec tamen visus ad obtinendam salutem pertinuit. Nam quia vera esset catholica fides agnouit: sed gentis sue timore perterritus

ad hanc perueniri non meruit. Quis ortu egritudine ad extrema perductus est. et Leandro episcopo quem prius vehementer afflixerat Richardum regem filium: quem in sua heresi relinquebat. commendare curauit: ut in ipso quoque talia faceret: quae in fratre illius suis exhortationibus fecisset. qui commendatione completa defunctus est. Post cuius mortem Richardus rex non patrem perfidum sed fratrem martyrem loquens: ab Arriane hereseos prauitate conuersus est. Totam quoque Auus gothorum gentem ita ad veram perduxit fidem ut nullum in suo regno militare permitteret qui regni dei hostis existere per hereticam prauitatem non timeret. Nec mirum quod vere fidei praedicator factus est: quod frater est martyris cuius huiusmodi merita adiuuant ut ad omnipotentis dei gratiam multos reducat. Quae in re considerandum nobis est quia totum hoc agnecquam posset si Hermigildus rex per veritatem mortuus non fuisset. Nam sicut scriptum est nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit: ipsum solum manet. si autem mortuum fuerit multum fructum auferit. Hoc fieri videmus in membris quod factum scimus in capite in Auusgothorum gente etenim vnus mortuus est ut multi viuissent. Et dum vnum granum fideliter cecidit: ad obtinendam fidem animarum leges multa surrexit.

Petrus.

Res mira et nostris stupenda temporibus.

De episcopis Africanis qui pro defensione catholice fidei abscisis ab Arrianis Quadalarum linguis nullum locutionis solite sustinuerunt dispendium.

Lapi. XXXII.

Gregorius.

Instanti quoque Augusti temporibus: dum contra catholicorum fidem exorta a Bandalis persecutio Arriani in Africa vehementer insurgeret: quidam in defensione veritatis episcopi fortiter persistebat. Quos ad medium deductos: Bandalox re eos verbis ac muneribus ad perfidiam flectere non valens: totum mentis frangere posse se credidit. Nam cum eis in ipsa defensione veritatis silentium indiceret: nec tamen ipsi contra perfidiam tacerent: ne tacendo forsitan pensissimam viderentur: raptus in furore: eorum linguas abscindi radicitus precepit. Res mira et multis nota senioribus: quod ita per defensionem veritatis etiam sine lingua loquebantur sicut prius loqui per linguam consueverat.

Petrus.

Grandum valde et vehementer studium.

Gregorius.

Criptum Petre est de vniuerso summi patris in principio erat verbum: et verbum erat apud deum: et deus erat verbum. De cuius etiam virtute subiungit. Omnia per ipsum facta sunt. Quid igitur miramur: si verba edere sine lingua potuit verbum quod fecit linguam.

Petrus.

Racet quod dicitis.

Gregorius.

Itaque tempore profugi ad Constantinopolitanam urbem venerunt eorum tempore: quo pro explendis responsis ecclesie ad principem ipse transmissus super seniore quendam in episcopum repperit: qui se ad huc eorum ora sine lingua loquentia vidisse testabatur ita ut aperto ore clamaret. Ecce videte: quia linguam non habemus et loqui mur. Videbat enim a respicientibus ut ferebat abscisso radicitus linguis: quasi quoddam baratrum patebat in gutture: et tamen ore vacuo plena ad integrum verba formabant. Quorum illic vnus in luxuria lapsus mori priuatus est dono miraculi recto videlicet omnipotentis dei iudicio: vi: qui car-

nis continentiam seruare neglexerat: sine lingua carnea non haberet verba veritatis. Sed hec nos pro Arriane heresice damnatione dixisse sufficit. Huc ad ea que nuper in Italia gesta sunt signa redeamus.

De Eleuthero seruo dei:**Cap. XXXIII.**

Sane cuius superius memoriam feci Eleutherius pater: monasterij beati enageliste Marci: quod in Spolitane urbis pomerijs situm est: diu mecum est in hac urbe in meo monasterio conuersatus: ubi quidam defunctus est. Quem sui discipuli referebant oratione mortuum suscitasse. Vir autem tante simplicitatis erat et compunctiōis: ut dubium non esset quod ille lachryme ex tanta humilitate simplicitatis mente edite apud omnipotentem dominum multa obtinere potuissent. Cui ego aliquod miraculum narrauo: quod inquisitus mihi simpliciter et ipse fatebatur. Quadam nocte die dum iter carperet: facto vespere cum ad secedendum locum deesset in monasterium virginum deuenit. In quo quidam puer paruulus erat: quem malignus spiritus omni nocte vexare consueuerat. Sed sanctimoniales femine ut viri dei susceperunt: eum et rogauerunt dicentes: Tecum pater hac nocte puer iste maneat. Quem ipse benigne suscepit: secumque eorum nocte eadem iacere permisit. Facto autem mane ceperunt sanctimoniales femine eundem patrem vigilanter inquirere siquid ei puer: quem dederat: nocte eadem fecisset. Qui miratus: cur ita requisireretur: respondit: Nihil. Tunc illi eiusdem pueri innotuerunt causam: et quod malignus spiritus nulla ab eo nocte recederet indurauerunt sum opere postulare: ut hunc secum ad monasterium tollerent. Quia iam vexatione illius videre ipse non possent. Conuersus sit senex: puerque ad monasterium duxit. Qui cum multo tempore in monasterio fuisset: atque ad hunc antiquus hostis accedere minime presumpsisset: eiusdem senis animus de salute pueri imoderatus per leticiam tactus est. Nam eorum positus fratris dixit. Fratres: dyabolus sibi cum illis sororibus ioca-

bas. Et vero ubi ad seruos dei ventū est: ad hunc puerū accedere non presumpsit. Post quā vocem eadem ac momento idem puer: corā cunctis fratribus dyabolice inuadente veratus est: quo viso senex se protinus in lamentū dedit. Quē dum lugentē viu fratres cōsolari voluissent: respondit dicens: *Credite mibi: qz in nulli⁹ vestrū ore hodie panis ingredit: nisi puer iste a demōto fuerit erept⁹. Tūc se in orationē cum cūctis fratribus strauit: et eouf qz oratū est: quousqz puer a veritate sanatus est: vt ad hūc malignus spūs accedendi ausum vltimus nō haberet.*

Petrus.

Credo quia hec elatio parua surripuerit: eius discipulos omnē potens deus facti illius esse voluit adiutores.

Gregorius.

Ita est nam pondus miraculi solus portare nō potuit: diuidit hoc cū fratribus et portauit. **Q**ui⁹ viri oratio quāte virtutis est: in memoris expertus sum. Nam cū quodā tempe in monasterio positus: unctiōnē vitālū paterer: crebuisqz angustijs per horarū momēta ad exitū propinquarē: quē medici molestiā greco loquio syn copin vocāt: et nī si me frequēter fratres cibo reficerēt: vitalis mibi spūs funditus intercidī videre. **P**ascalius superuenit dies. et cū in sacratissimo iabbaro in quo omnes et paruuli pueri ieiunant: ego ieiunare nō possem: cepi plus merore q̄ infirmitate de ficere. **S**ed tristis anim⁹ consiliū citius inuenit vt eūdem virū dei secreto in oratoriu⁹ ducerē. **E**ūqz peterē: quaten⁹ mibi vt die illo ad ieiunandū virtus daret: ius apud omnis potentē dñm precibus obtineret: quod et factū est. **N**am cū vt oratoriu⁹ ingressus fuit: humiliter sese cū lachrymis in orationē dedit: et post paululū completa oratione exijt: et ad vocē benedictiōis illius virtutē tantā meus stomach⁹ accepit: vt mibi funditus a memoria tollerē cibis et egritudo. **C**epi mirari quis essem: qz sue

rim: quia et cū ad animū redibat infirmis: tas: nihil in me ex his: que meminerā: recognocebā. **C**unqz in dispensatiōe monasterij mens occupata fuisset: obliuiscer bar funditus egritudinis mee. **S**i vero: vt predixi: rediret egritudo ad memoriā: cū tam fortē me esse sentire: mirabar si nā comedissem qui ad vesperā veniens: tante me fortitudis inueni: et si voluissem ieiunū vsqz ad diem alterū trāsferre potuissem. **S**icqz factū est vt in me probare: etiā de illo vera esse: quibus ipse minime interfuissem.

**De generibus compunctio-
num: Capitulū. XXXIII.**

Petrus.

Quia eundē virū magne compunctiōis fuisse dixisti: ipaz lachrymarū vim largius addiscere cupio. **Q**uēdo queso: vt quot sint genera compunctiōis: mibi disciferas.

Gregorius.

In multas species compunctio diuidit: quādo singule quēqz a penitentibus culpe plangunt. **A**nde ex voce quoqz penitentū Hieremias ait: *Diuisiōes aquaz deduxit oculus meus.* **P**rius enim sese i lachrymas effudit: qz dñi maloz suorū recolit: p his perpeti eterna supplicia pertimescit. **A**t vero cū longa meroris anxietate fuerit formido cōsumpta: quedā iā de presumptiōe venie securitas nascit: et in amore celestiu⁹ gaudioz anim⁹ inflammat: et qui prius flebat ne duceret ad suppliciu⁹: postmodū amarissime flere incipit: quia differtur a regno. **C**ontemplat etenim mēs qui sint illi angeloz ebori: que ipa societas beatoruz spiritū: que inaccessas interne visionis dei: et amplius plangit: quia a bonis perbenibus deest: quā fleuit pri⁹ cū mala eterna metuebat. **S**icqz fit vt perfecta cōpunctio formidinis tradat animā compunctiōi dilectiōis. **Ad**

bene in sacra veracis hystoria figurata narratiōe describitur que ait: **Q**uia filia Caleb sedens super azinū suspiravit. Cui dixit pater suus: Quid habes? At illa respondit: **H**ab mihi benedictionē terrā austrālē et arenē dedisti mihi: iunge et irriguā. Dedit ei pater suus irriguū superius et irriguū inferius. **H**ab quippe super azinū sedet: cū irratiōabilibus carnis sue motibus anima presidet. **H**ue suspirās a patre terrā irriguā petit: quia a creatore nostro cū magno gemitu querenda est lachrymarū gratia. **S**unt nāq; nonnulli qui tam in dono perceperūt libere p iusticia loqui: oppressos tueri: indigētibus possessa tribuere: ardorē fidei habere: sed adhuc gratiā lachrymarū non habēt. **H**ic mirū terram austrālē et arenam habent: sed adhuc irrigua indigent: quia in bonis operibus positi in quibus magni atq; feruētes sunt: oportet nimirū ut aut tū more supplicij: aut amore regni celestis: mala etiā que antea perpetraverūt deplorent. **S**ed quia ut dixi: duo sunt compūctionis genera: dedit ei pater suus irriguū superius: et irriguū inferius. **I**rriguū quippe superius accipit anima: cū sese in lachrymis celestis regni desiderio affligit. **I**rriguū vero inferius accipit: cū inferni supplicia flendo pertimescit. **E**quidem prius inferius ac post irriguū superius dat. **S**ed quia compūctio amoris dignitate preeminet: necesse fuit ut prius irriguū superius: et post irriguū inferius cōmemorari debuisset.

De Amantio presbytero: provincie Lucie:

Capitulū. XXXV.

Petrus.

Placet quod dicis. **S**ed postq̄ hūc venerāde vite Eleutheriū hui⁹ meriti dixisti: libet inquirere si nūc in mundo esse credēdum est aliquos tales.

Gregorius.

Floridus Ludertine ecclesie episcopus veritatis: atq; sanctitatis est: dilectiōi tue incognitū nō est. **H**ic mihi esse apud se presbyter quendā Amantiū nomine precipue simplicitatis narrauit virū: quem hoc habere virtutis perhibet: ut apostolorū more manū super egros ponat et salutē restituat: et quantū libet vehemens egritudo str: ad tactū illi us abscedat. **Q**uē hoc etiam habere miraculi adiūxit: quia in quolibet loco quāuis immanissime asperitatis serpentē reperit: mor ut eaz signo crucis signauerit: extinguit: ita ut virtute crucis: quam vir dei digito ediderit: diruptis visceribus moriā. **Q**uem si quādo serpens in foramine fugerit: signo crucis os foraminis benedicat: statimq; ex foramine serpens iaz mortuus trahit. **Q**uem tante virtutis viruz ipse etiā videre curauit: cūq; ad me de ductum in infirmorū domo paucis diebus manere volui: ubi siqua adesset curatio: nis gratia: citius probari potuisset. **I**bi autem quidam inter egros alios mēte captus iacebat quem medicina greco vocabulo freneticus appellat. **Q**ui nocte quadam cū magnas voces sicut insanus ederet: cunctosq; egros immensis clamoribus perturbaret: ita ut nulli illic capere somnū liceret: fiebat res valde mirabilis: quia vnde vnus male: inde omnes deterrius habebant. **S**ed sicut et prius a reuerendissimo Florido episcopo: qui tunc cū predicto presbytero illic pariter manebat et post a pæro: qui nocte eadem egrotantibus serulebat: subtiliter agnouit. **I**dem venerabilis presbyter: de proprio stratu surgens: ad lectum frenetici silenter accessit: et super eum positus manibus orauit. **M**orq; illum ut melius habentem tulit: atq; in superiora domus secum ad oratorium duxit: ubi pro eo liberius orationi incubuit: et statim eum sanum ad lectum proximum reduxit: ita ut nullas ulterius voces ederet: nec iam egrotorum quemplam aliquo clamore perturbaret: nec laz egritudinem auxit alienam: qui perfecte

receptat mentem suam. Ex quo eius vno facto didicimus: vt de eo illa omnia audita crederemus.

Petrus.

Agne vite edificatio est videre viros tam mira facientes: atq; in ciuibus suis hierusalem celestes in terra conspiceret.

De Maximiano Syracusane ciuitatis episcopo:
Capitulum. XXXVI.

Gregorius.

Ag hoc silendum puto: q; omnipotēs deus super Maximianum famulum suum: nunc Syracusanum episcopum: tūc autem mei monasterij patrem: dignatus est monstrare miraculum. Nam dum iussione pontificis in Constantinopolitane vrbis palatio responsis ecclesiasticis deferretur: illuc ad me idem venerabilis Maximianus charitate exigente: cum fratribus venit. Qui cum ad monasterium meum Roma rediret: in mari adriatico nimia tempestate deprehensus inestimabili ordine: atq; inusitato miraculo erga se cunctosq; qui cum eo aderant: omnipotentis dei iram cognouit & gratiā. Nam cum in eorum morte ventorum nimitatibus eleuati fluctus sentirent: ex navi clauis perdit: arbor absisa est: vela in undis proiecta: totumq; vas nauis quasi statim nimitis fluctibus: ab omni fiserat vase compage dissolutum. Nimitis itaq; patentibus intravit mare: atq; vsq; ad superiores tabulas impleuit nauem: ita vt non tam nauis inter vndas: quam vnde iam intra nauem esse viderentur. Tunc in eadem nauis residentes: non iam ex morte vicina: sed ex ipa eius presentia ac visione: turbati: omnes sibi met pacem viderūt corpus et sanguinem redemptionis acceperunt: deo se singuli commendantes: vt eorum animas benigne susciperet: quorum corpora in tam pauenda morte tradiderat.

Sed omnipotens deus: qui eorum mentes mirabiliter terruit: eorum quoq; vitam mirabilis seruaui. Nam diebus octo: nauis eadem vsq; ad superiores tabulas aquis plena iter propius peragens enatauit. Nono autem die in Corbrensis castri portu educta est. Ex qua ierūt omnes incolumes qui cum predicto venerabili viro Maximiano nauigabant. Cūq; post eos ipse quoq; fuisset egressus: mox in eiusdem portus profundum nauis demersa est: ac si illis egredientibus preponder subleuatiōe caruisset: que plena hominibus in pelago aquas portauerat atq; enatauerat: Maximiano cum suis fratribus recedente aquas sine hominibus in portu non valuit portare: vt hinc omnipotēs deus ostenderet: quia hanc onustam suam manu tenuerat: que ab hominibus vacua & derelicta sup aquas nō potuit manere.

De Sanctulo presbytero:
prouincie Hursie:
Capitulum. XXXVII.

Alte dies quoq; fere quadraginta vidisti apud me eum: cuius superius memoriaz feci: venerabilis vite presbyterū Sanctulum nomine: qui ad me ex Hursia prouincia: annis singulis ventre conuenit. Sed ex eadem prouincia quidam monachus ante tridū venit: qui grauis nuntij merorem ad me pertulit: quia eundem virum obisse nunciante. Pulus ergo viri & si non sine gemitu dulcedinis recolo: ita tamen sine formidine illas virtutes: narro: quas a vicinis eius sacerdotibus mira virtute & simplicitate predictis agnouit. Et sicut inter amantes se animos hominum magnum charitatis familiaritas autem prebet: a me plerumq; ex dulcedine coactus: ipse quoq; de his que egit extrema quedā fateri cogebatur.

Quodam namq; tempore hic cum in prelo longobardi oliuā premerent: vt oleum liquari debuisset:

sicut iucundus erat et vultu et animo: utrem
vacuus ad prelium detulit laborantesque longo
bardis leto vultu salutavit. utrum protulit
et iubendo potius quam petendo eum impleri sibi
dixit. Sed gentiles viri quia tota iam die
frustra laborauerant atque ab oliuis exire
oleum torquendo non poterat: verba illius
moleste susceperunt eumque iniurijs insecta
ti sunt. quibus vir domini letiori adhuc vul-
tu respondit: dicens. Sic promittis si istum utrem
Sanctulo implem et sic a vobis reuertit.
Cum illis ex oliuis oleum defluere non cre-
neret et virum dei ad implendum utrum sibi in-
sistere videret: vehementer accensus maioribus
hinc verborum contumeliosis detestari ce-
perunt. Vir autem dei videns quod ex prelo oleum
nullomodo exiret: aquam sibi vasa pete-
rij quam cunctis videtibus benedixit. atque in
prelium suis manibus iactavit. Ex qua proxi-
mus benedictione tanta virtus olei erupit
ut longobardi qui prius diu incassum labo-
rauerant: non solum sua vascula omnia. sed utrum
quoque quem vir dei detulerat impleret: gra-
tias ageret quod is qui oleum petere venerat:
benedicendo dedit quod postulabat.

Alio quoque tempore vehementer ibi in-
cubuerat: fames et beati Laurentij
martyris ecclesia fuerat a longo-
bardis incensa. Quam vir dei restaurare cu-
piens artifices multos ac plures submini-
strates operarios adhibuit: quibus necesse
erat ut quotidiani sumptus laborantibus si-
ne dilatione preberent. sed exigente crui-
de famis necessitate panis defuit: ceperunt
que laborantes instanter victum querere quod vi-
res ad laborem per inopiam non haberent. Quod
vir dei audiens eos verbis consolabatur foras
promittendo quod deerat. Sed ipse grauiter
anxiebatur intus: exhibere cibum non valens:
quem promittebat. Cum vero huc illucque anxius
pergeret: deuenit ad cllibanum in quo vic-
ne mulieres pridie panes coxerant. ibique
curuatus aspexit: non forte panis coquenti-
bus remansisset. Tunc repente panem mire
magnitudinis atque insoliti candoris inue-
nit: quem quidem tulit. Sed de ferre artifi-

cibus noluit. ne fortasse alienus esset et cul-
pas velut ex pietate perperaret. Per vi-
cinas itaque hunc mulieres detulit eumque
omnibus ostendit ac ne eum curam reman-
sisset: inquisiuit: omnes autem que pridie
panem coxerant. suum hunc esse negauerunt
atque panes suos numero integro se a dis-
cano retulisse profitebantur. Tunc letus
vir domini perrexit ad multos artifices
cum vno pane et ut omnipotenti deo gra-
tias agerent admonuit: et quia eis anno-
nam prebuerat indicauit eisque ad refectio-
nem protinus inuinitus inuentum panem
apposuit. Quibus sufficienter pleneque sa-
tietatis plura ex eo quod ipse panis fuerit fra-
gmenta collegit. Que die quoque altero
eis ad refectioem intulit. Sed id quod ex
fragmentis supererat. Ipsa quoque que ap-
posita fuerant fragmenta supabant. factum
que est ut per dies decem omnes illi artifices
atque operarii ex illo vno pane satiant. hinc
et quotidie ederent et ex eo quotidie quod
edi posset: in crastinum quotidie superes-
set ac si fragmenta panis illius per esum
crescerent et cibum comedentium oia ipso
repararent.

Petrus.

Ira res atque exemplum domini
operis vehementer omnibus stu-
penda.

Gregorius.

Ipsa Petre multos de vno pane
per seruum qui ex quinque panibus
quinque milia hominum satiauit per
semetipsum. Qui pauca seminibus
grana innumera segetum frumenta multi-
plicat. qui ipsa quoque semina produxit ex
terra. et simul omnia creauit ex nihilo.
Sed ne diuini mireris quid in virtute do-
mini venerandus vir Sanctulus exteri-
fecerit audi ex virtute domini qualis in-
teritus fuit. Die etenim quadam a lon-
gobardis captus quidam dyaconus tene-
batur ligatus. eumque ipsi qui tenerant inter-
ficere cogitabant. A iustis pacem autem die

vir dei Sanctulus ab eisdē longobardis petijt: vt relaxari eius vita cōcedi debuisset: quod posse se facere oīno negauerūt. Tuncq; mortē illius deliberare eos cernere: petijt: vt sibi ad custodiā tradi debuisset. Cui p̄tinus responderūt. Tibi quidē eū ad custodiendū dāmus. Sed ea conditiōe interposita: vt si iste fugerit p̄ eo ipse moriāris. Quod vir dñi libenter accipiens predictū dyaconē in sua iulcepit fide. Quē nocte media: cum longobardos omnes somno graui depressos aspiceret: excitauit dyaconū: et ait: Surge et conelutys fuge: liberet te omnipotens deus. Sed idēz dyaconus promissiois eius nō immemor respōdit dicens: Fugere pater nō possum: quia si ego fugero pro me sine dubio ipse moriāris. Quem vir dñi Sanctulus ad fugiendū compulsi dicens: Surge et vade: te omnipotens deus eripiat. Nam ego in manu eius quantū ipse permiserit. Fugit itaq; dyaconus: et quasi deceptus in medio fideiūssor remāssit. Facto igit mane longobardi qui dyaconū ad custodiendū dederāt: venerūt: quez dederūt petierūt. Sed hūc venerandus presbyter fugisse respōdit: Tunc illi inquit: Scis ipse melius quid cōuenit? Seruus autem domini cōstanter ait: Scio. Cui dixerūt: Bonus homo es: nolumus te per varios cruciatus mori. Elige tibi mortē quā vis. Quibus vir domini respondit: dicens: In manu dei sum: ea morte me occidite: qua me occidi permiserit. Tunc omnibus qui illic aderant longobardis placuit vt eum capite trūcare debuissent: quaten⁹ si ne graui cruciatu vitam eius cōpendiosa morte terminarēt. Cognito itaq; qđ sanctulus qui inter eos sanctitatis reuerētia magni honoris habebat: occidendus esset: om̄s qui in eodē loco inuenti sunt longobardi cōuenerunt sicut sunt vniūcru delitatis leti ad spectaculū mortis. Circūsteterūt itaq; acies: vir autē domini deductus in medio est: atq; ex omnibus viris fortib⁹ electus est vn⁹ in dubio ita nō esset: quin vno ictu caput eius abscinderet

Venerandus igit vir inter armatos deductus: ad sua arma statim cucurrit. Nā petijt vt sibi paululū orandi licentiā darent. Cui dum cōcessum fuisset: se strauit et orauit. Qui dum paulo diutius oraret: hūc electus interfectoz calce pulsauit: vt surgeret dicens: Surge et flexogenu decide ceruicē. Surrexit autē vir domini genu flexit: ceruicem tetendit. Sed tenso collo eductā cōtra se spatam intuens: hoc vnū fertur publice dixisse: Sancte Iohānes suscipe illam. Tūc electus carnifex euaginatam gladiū tenens: annisū forti in alto brachiū percussurus lenauit. Sed deponere nullomodo potuit. Nam repēte dirigit: et erecto in celū gladio brachiū inflexibile remansit. Tunc om̄s longobardorū turba: que ad illud mortis spectaculū aderat: in laudis fauorē conuersa mirari cepit: virūq; dei cū timore venerari: quia profecto claruerat: cuius sanctitatis esset. Qui carnificis sui brachiū in aere ligasset. Itaq; postulatus vt brachiū sui carnificis sanaret: negauit dicens: Ego pro eo nullo modo orabo: nisi ante mibi iuramentum dederit: quia cū ista manu christianū hominē non occidat. Sed longobardus isdem qui vt ita dicā brachiū contra deuz perdidit: pena exigente cōpulsus est iurare se xp̄ianū hominē nunq; occidere. Tunc sanct⁹ vir domini precepit dicens: Depone manū deorsum. Qui statim deposuit atq; illico adiūxit. Remitte gladiū tuū in vaginā: et statim remisit. Om̄s ergo tante virtutis hominē cognoscentes: boues et iumēta q̄ depredati fuerāt certatim ei offerre in munere volebāt. Sed vir domini tale munus suscipere rēnuīt: munus autē bonē mercedis quesuit dicens: Si mibi aliquid vultis cōcedere: omnes captiuos quos habetis mibi tribuite: vt habeā vnde pro vobis debeā orare. Factūq; est et om̄s captiuū cū eo dimissi sunt atq; superna gratia disponente cū eo vnus pro vno morti obrulit multos a morte liberauit.

Petrus.

Mira res et quauis hanc ab alijs et ipse cognouerim: vere tamen fautor: quia mihi quoties narratur innotatur.

Gregorius.

N In hac re in Sanctulo mireris. Sed pensa si potes: quis ille spiritus fuerit qui eius tam simplicem mentem tenuit: atque in tanto virtutis culmine erexit. Ubi enim eius animus fuit quando mori pro proximo tam constantem decreuit: et pro temporali vita fratris unius suam desperavit: atque sub gladio cervice teret. Que ergo vis amoris illud cor tenuit quod mortem suam pro unius salute proximi non expauit. Scimus certe: quia idem venerabilis vir Sanctulus ipsa quoque elementa litterarum bene non nouerat legis precepta nesciebat. Sed quia plenitudo legis est charitas: legem totam in dei ac proximi dilectione seruauit: et quod fors in cognitione non nouerat: et intus inuabat in amore. Et qui nunquam foras legerat: quod redemptore nostro Iohannes apostolus dixit: Quoniam sicut ille pro nobis animam posuit: sic et nos debemus pro fratribus animas ponere: tam sublimem apostolice preceptum faciendo magis quam sciendo: nouerat. Comparem si placet cum hac nostra indocta scientia illius doctam ignorantiam. Ubi hec nostra tacet: ibi illius disciplina eminet. Nos de virtutibus vacui loquimur: et quasi iter fructifera arbuta positi adoramus poma: nec manducamus. Ille virtutum fructus carpere nouerat: quamuis bos in verbis adorare nesciebat.

Petrus.

Quid nam queso te: esse existimas? et boni quicquid subtrahunt: et qui viuere ad edificationem multorum poterant: aut penitus inueniri nequeunt: aut certe tam omnimodo rarefieri.

Gregorius.

M Alicia remanentium meretur ut hi qui prodesse poterant festine subtrahantur: et cum mundi sint appro-

pinquat: electi tollunt: ne deteriosa videant. Hinc etenim propheta ait: Iustus perit: et nemo est qui recogitet in corde suo: et viri misericordie colligent: quia non est qui intelligat. Hinc rursum scriptum est. Aperite ut exeant qui concylent eam: tolle de via lapides. Hinc Salomon ait: Tempus mittendi lapides: et tempus colligendi. Quo igitur finis mundi viget: eo necesse est ut viui lapides ad edificium celeste colligantur: quatenus Hierusalem nostra immensura sue constructionis excreseat. Hec tamen ita omnes electos subtrahi credimus: ut soli in mundo perueri si remaneant: quia nunquam peccatores ad laementum penitentie redirent: si nulla essent bonorum exempla: que eorum mentem traherent.

De visione Redempti: ferentine vrbis Episcopi:

Cap. XXXVIII.

Petrus.

Incallum subtrahi bonos quos: quia perire cateruatim: et malos video.

Gregorius.

N Ac de re nihil Petre mireris. Nam Redemptum ferentine episcopi: vite venerabilis virum: qui ante hos ferre annos septem: ex hoc mundo migravit: tuus dilectio cognitum habuit. Sic sicut mihi adhuc in monasterio propeposito valde familiariter iungebatur: hoc quod Iohannis iunioris predecessoris mei tempore de mundi fine cognouerat: sicut longe lateque claruerat a me requisitus: et ipse mihi narrabat. Vixit namque: quia quadam die dum parrochias suas ex more circuiret: peruenit ad ecclesiam Euthicij martyris. Advesperascente autem die: strati sibi fieri iuxta sepulchrum martyris voluit: atque ibi laborare queit: et nocte media ut assererat: nec perfecte vigilare poterat: nec dormire: sed depressus ut solet grauabat quodam pondere vigilans animus: atque ante

eum isdem beatus martyr Euthicius astetit dicens: Redēptē vigilas? Cui respon- dit: Vigilo. Qui ait: Finis venit vniuerse carnis: si- ni: venit vniuerse carnis. Post quā trinax vocem visio martyris cum omnipotentis dei gratia: que mentis eius oculis appar- rebat: evanuit. Tunc vir domini surrexit seors in orationis lamentum dedit. Vox enim illa terribilia in celum signa secuta sunt: vt haste atq; acies ignee ab aquilo- nis parte viderentur. Vox effera longor- bardorum gens de vagina sue habitatio- nis educta in nostrā ceruicēz crassata est: atq; humanum genus quod in hac terra pre nintia multitudine quasi spisse segetes moze surrexerat: succisum aruit. Nam de populata vrbis: et euersa castra: cōtrema- te ecclesie destructe sunt: monasteria viro- rum ac seminarum desolata: ab homini- bus predia atq; ab omni cultu destituta: in solitudine vacat terra. Nullus hanc possessor inhabitat: occupauerunt bestie loca que prius multitudo hominum tene- bat. Et quid in alijs mūdi partibus aga- tur ignoro. Nam in hac terra in qua nos viuimus: finem suū mundus iam non nū- ciat: sed ostendit. Tanto ergo nos neces- se est instantius eterna querere: quanto a nobis cognoscimus velociter temporalia fugisse. Despicendus a nobis hic mun- dus fuerat: etiam si blandiretur: si rebus prosperis demulceret animū. At postquā tot flagellis premitur: tāta aduersitate fa- tigatur: tot nobis quotidie dolores inge- minat: quid nobis aliud q̄ ne diligatur clamat. Multa autem fuerant que adhuc de electorum factis narrare debuissē: sed hec silentio supprimo: quia ad alia se- stino.

Petrus.

¶ **Q**uia multos intra sancte ecclesie gremio constitutos: de vita ani- me post mortem carnis perpendo dubitare. Unde queso: vt debeas: vt qua ex ratione possit agnosci: vel si qua anima

rum exempla animo occurrunt pro multo- rum edificatiōe diceret: vt hi qui suspican- tur discant cū carne animā non finire.

Gregorius.

¶ **A**boiosum valde hoc opus est: et maxime occupato anio ad alia- tendenti. Sed si sunt quibus pro- desse valeat: voluntatem meam procul du- bio postpono vtilitati proximorum: et in- quantuz deo largiente valuerō: q̄ anima post carnē viuat: subsequenti hoc quærō volamine demonstrabo.

**Explicit liber tertius dia-
logorum beati Gregorij.**

**Beati Gregorij pape dia-
logorum liber quartus: de
eternitate animarum: felici-
tate incipit.**

¶ **Q**uod eterna ac spiritalia ideo a carnalibus minus credantur: quia ea que audiunt per experi- mentum minime nouerunt:

Capitulum. I.